זון אויפגאַנג — 4.37
זון אונטערגאַנג — 8.13

וועטער:
אַמעסיגע קאַלט און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דאָס אידישע וואָרט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

די איינציגע אידישע צייטונג אין מערב קאַנאַדאַ עטאַבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאָג

Vol. 20, No. 100. Winnipeg, Tuesday May 20, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג

אידן אין אַלע לענדער פּראָטעסטירן קעגן אָפּשטעל פון דער אידישער אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל

אמערי דערקלערט אָבער אין אינטערוויו, אז דער אָפּשטעל איז בלויז פון א צייטווייליקן כאַראַקטער און וועט ניט האָבן קיין פּאָליטישע פאָלגן

(ספּעציעלע טעלעגראַמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

פּאַריז, מאַי 20 (איטא). — אויף א פאַרזאַמלונג פון אַלע היגע ציוניסטישע פאַראיינען, איז אָנגענומען געוואָרן א רעזאָלוציע וואָס דריקט אויס דעם שאַרפסטן פּראָטעסט קעגן דעם אָפּשטעל פון אידישער אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל. "דאָס איז א ברוך פון פייערלאַכע פאַרפּליכטונגען, באַשטעטיקט פון אַלע פעלקער, און דאָס מאַכט דעם געהעריקן דורכפיר פון׳ם מאַנדאַט פאַר אן אילוזיע", — ווערט דערקלערט אינ׳ם פּראָטעסט.

די רעזאָלוציע איז אָפּגעשיקט געוואָרן פון דער פּאַריזער ציוניסטישער פעדעראַציע צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין לאָנדאָן.

בערלין, מאַי 20 (איטא). — דער אָפּשטעל פון דער אידישער אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל איז אינגאַנצן אין ווידערשפּרוך צום גייסט פונ׳ם מאַנדאַט — לויט א פּראָטעסט רעזאָלוציע אָנגענומען אויף דער קאָנפערענץ פון דער נאַציאָנאַלער עקזעקוטיווע פון דער דייטשער פעדעראַציע.

ירושלים, מאַי 20 (איטא). — די מזרחי עקזעקוטיווע האָט טעלעגראַפירט צו דר. ווייצמאַן, פאָדערנדיק דעם באַלדיקן צוזאַמענרוף פון אן עקסטראָרדינאַרן קאָנגרעס, איבער דעם אָפּשטעל פון אימיגראַציע.

די אַרבעטער הסתדרות פּלאַנעוועט א גענעראַל סטרייק פון דער גאַנצער אידישער אַרבעטערשאַפט אין ארץ-ישראל, און וויל אָננעמען שריט צו באַוועגן דעם 2טן אינטערנאַציאָנאַל ער זאָל זיך אָננעמען די קריוודע פונ׳ם אַרבעטנדיקן ארץ-ישראל.

א גלייכצייטיקע פּראָטעסט באַוועגונג איז אויסגעבראָכן אין תל-אביב, חיפה, ירושלים און אין עמק. די הסתדרות אָרגאַניזירט פּראָטעסט מיטינגען אין עפולה, טבריה, פּתח-תקוה, חדרה, רחובות, נס-ציונה, ראשון-לציון, כפר-סבא, הרצליה, רוטנבערג אַרבעטן, אילת-השחר.

ניו-יאָרק, מאַי 20 (איטא). — דער נאַציאָנאַלער אַרבעטער קאָמיטעט און די אַמעריקאַנער פּועלי-ציון האָבן געשיקט א קייבל צו פּרעמיער מאַקדאָנאַלד, דערקלערנדיק, אז דער אָפּשטעל פון דער אידישער אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל איז א שווערער עקאָנאָמישער קלאַפּ און א פּאָליטישע דערנידעריקונג פאַר׳ן אידנטום. זיי פאָדערן אים אויף, ער זאָל זיך גלייך פאַרזענלאַך אַריינמישן אין דעם ענין.

לאָנדאָן, מאַי 20 (איטא). — דר. ווייצמאַן האָט דערלאַנגט א פּראָטעסט צו דער בריטישער רעגירונג קעגן דעם אָפּשטעל פון אידישער אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל. אין א בריוו אַדרעסירט צו פּרעמיער מאַקדאָנאַלד ציינט דר. ווייצמאַן אָן אויף די ערנסטע פאָלגן צו וועלכע דאָס קאָן פירן.

לעווינס אַנוועזנהייט און א דאַנק די לעצטע אַנטוויקלונגען.

צווישן דעם עולם איז אויך געווען א גרויסע צאָל רעוויזיאָניסטן, וועלכע האָבן געפאָדערט דעם דורכפיר פון געוויסע רעזאָלוציעס און האָבן געמאַכט אָבסטרוקציעס, ביז דער פאָרזיצער איז געווען געצוואונגען איינצולאַדן זייערן א רעדנער אויף דער פּלאַטפאָרמע.

דער לעצטער האָט שאַרף קריטיקירט דר. ווייצמאַנס פּאָליטיק און איז באַפאַלן ווייצמאַנען פּערזענלאַך. דאַן איז אויפגעשטאַנען דער ערן-סעקרעטאַר פון דער ענגלישער ציוניסטישער פעדעראַציע, רעוו. פּערלצוויייג, פון דער ליבעראַלער סינאַגאָגע, און האָט דערקלערט, אז "דער וואָס גראָבט אונטער די אויטאָריטעט פון אונזער פירער איז א שונא פון אידישן פאָלק".

די באַמערקונג האָט נאָך פאַרגרעסערט דעם טומל, ביז דר. שמריהו לעווין האָט אָנגעהויבן ריידן און אַלע זיינען געבליבן שטיל פאַר איבער א שעה צייט.

שליסנדיק די פאַרזאַמלונג, האָט דער פאָרזיצער גערופן דעם עולם צו האָבן געדולד. דר. ווייצמאַן, האָט ער געזאָגט, האָט געשריבן צו פּרעמיער און וואַרט אויף זיין ענטפער. אויב דער ענטפער וועט זיין ניט קיין גינסטיקער, וועלן די ציוניסטן פאַרופן מאַס-מיטינגען.

אמערי גיט ניט צו קיין באַדייטונג צו אימיגראַציע אָפּשטעל

בערלין, מאַי 20 (איטא). — דער אָפּשטעל פון אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל איז בלויז א צייטווייליקער, און וועט ניט האָבן קיין שום פאָלגן פאַר דער צוקונפט. — האָט דערקלערט מר. אמערי, געוועזענער קאָלאָניאַל מיניסטער אין באַלדווינס רעגירונג, אין אן אינטערוויו פאַר דעם פּאַרטרעטער פון דער וואַרשעווער צייטונג "מאָמענט". מר. אמערי געפינט זיך דאָ אין פאַרבינדונג מיט דער פּאַן-אייראָפּייאישער באַוועגונג.

"לאָנדאָן בלייבט בלויז אויס צו וואַרטן אויף לאָרד סימפּסאָנס באַריכט", — האָט מר. אמערי געזאָגט. — "איך בין ניט איינפאַרמירט וועגן די פאַרהאַנדלונגען מיט דער אַראַבישער דעלעגאַציע. אָבער איך גלויב, אז די פּאַרלאַמענט פראַגע איז ניט קיין שאַרפע, ווייל די אַראַבער פאָדערן צופיל און קאָנען עס דערפאַר ניט דערגרייכן".

"די פּאַסירונגען אין אינדיע", — האָט ער ווייטער געזאָגט, — "זיינען דירעקט ניט פאַרבונדן מיט דעם אָפּשטעל פון אימיגראַציע, כאָטש אומדירעקט מוזן אומרוען אין מזרח באַווירקן די לאַגע אויך אין ארץ-ישראל".

חיים גרינבערג זאָגט אז אידיש גייט אונטער; דוד פּינסקי פאַר מיליטאַנטישן אידישיזם

היציקע דעבאַטן ביי קאָנווענשאָן פון א. נ. א. פּ.

מאָנטרעאַל, מאַי 20 (איטא). — 180 דעלעגאַטן פון 103 שטעט פון די פאַראייניקטע שטאַטן און פון 8 שטעט אין קאַנאַדע זיינען פאַרטראַטן אויף דער 12טער קאָנווענשאָן פון איד. נאַצ. אַרב. פאַרבאַנד, לויט א פולן באַריכט פון מאַנדאַטן קאָמיסיע.

די דעלעגאַטן זיינען געשיקט געוואָרן פון 112 בראַנטשעס, 19 פרויען-קלובן און 11 צענטראַלע אָרגאַניזאַציעס.

נעכטיקע סעסיע האָט אויסגעהערט א גלענצנדע אָבער פּעסימיסטישע רעדע פון חיים גרינבערג, וועלכער האָט גערעדט וועגן די קולטורעלע פּראָבלעמען פון אַמעריקאַנער אידנטום.

גרינבערג האָט געזאָגט, אז די אידישע שפּראַך פאַרלירט איר אָנהאַלט אויף דער אידישער באַפעלקערונג אין אַמעריקע. ער האָט געזאָגט: "אידיש וועט ניט פאַרבלייבן און העברייאיש קאָן ניט ווערן די שפּראַך פון די אידישע מאַסן".

ער האָט באַטאָנט, אז ענגליש ווערט די שפּראַך פון די אידישע מאַסן אין אַמעריקע, און זיין אויספיר איז געווען, אז ענגליש דאַרף לעגאַליזירט ווערן ווי די גערעדטע שפּראַך פון די מאַסן, און אז העברייאיש, און ניט אידיש, דאַרף ווערן דער "לשון קודש" וואָס זאָל געבן א צוטריט פאַר די אידן צו די נאַציאָנאַלע אוצרות.

אן אינטערעסאַנטע און היציקע דיסקוסיע איבער דער פראַגע האָט זיך אַנטוויקלט מיט דער באַטייליקונג פון א סך רעדנער. צווישן די רעדנער איז אויך געווען דוד פּינסקי, וועלכער האָט גערופן צו א קעמפערישן אידישיזם פאַר׳ן אויפהאַלט פון די אידישע קולטורעלע פּאָזיציעס אין אַמעריקע. פּינסקי האָט צווישן אַנדערש אָנגעצייגט, אז די אידן אין אַמעריקע האָבן געשאַפן א רייכערע ליטעראַטור, ווי וועלכע ס׳איז אַנדער אימיגראַנטן גרופּע.

הכנסה פון נאַצ. פאָנד פאַרגרעסערט נאָך אויגוסט פּאַסירונגען

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ירושלים, מאַי 20 (איטא). — די אויגוסט פּאַסירונגען האָבן דירעקט געווירקט אויפ׳ן וואוקס פון די הכנסות פונ׳ם נאַציאָנאַל פאָנד פאַר׳ן האַלבן יאָר וואָס האָט זיך פאַרענדיקט מאַרט 31טן, — לויטעט א באַריכט פון הויפּט-קוואַרטיר פון קרן-קימת.

די הכנסה פאַר די דערמאָנטע 6 מאָנאַטן דאָס יאָר איז געווען 121,236 פונט (איבער 600 טויזנט דאָל.), אין פאַרגלייך מיט 92,017 פונט פאַר׳ן זעלבן פּעריאָד לעצטן יאָר, — א וואוקס פון 32 פּראָצענט

—(::)—

דאָלאַר קאַמפּיין גייט ווייטער אָן

די פּועלי-ציון פרויען קלובן בעטן אונז צו מעלדן, אז דער יערלאַכער דאָלאַר קאַמפּיין פאַר די פרויען קבוצות אין א"י גייט ווייטער אָן, און וועט אָנהאַלטן ביז צום סוף פון דעם חודש.

סאָוועט רעגירונג פירט אָן פּראָפּאַגאַנדע קעגן געברויך פון לוקסוס אַרטיקלען

מאָסקווע, מאַי 20. — "וואַרפט אוועק אייערע ווייכע שטולן, — זיי שוואַכן אָפּ אייער ווידערשטאַנד קראַפט. פאַרוואַרפט די בילדער פון אייער וואַנט. רייסט אַראָפּ די פאַרהאַנגען פון אייערע פענסטער: זיי פאַרשטעלן די זון און די פרישע לופט".

דער ראַדיקער רוף צו דער סאָוועטישער באַפעלקערונג איז דאָ געמאַכט געוואָרן די טעג פון דער רעגירונגס ראַדיאָ סטאַנציע, אינ׳ם קאַמף וואָס גייט אָן קעגן דעם געברויך פון לוקסוס אַרטיקלען. די שטים פון דער ראַדיאָ האָט ווייטער דערקלערט דעם ענין:

"ווייכע מעבל, בילדער און פאַרהאַנגען כאַפּן אויף שטויב און פּרוכפּערן פּאַראַזיטן. לוקסוסן זיינען ניט בלויז שעדלאַך פאַר׳ן געזונט, נאָר זיי סימבאָליזירן אויך דעם אַלטן לעבנס שטייגער. לערנט זיך צו אָטעמען מיט׳ן פרישן לופט פון דער נייער צייט".

די מאָסקווער "פּראַוודאַ", אָרגאַן פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, פאַרעפנטלאַכט א בריוו, אין וועלכן קאָמוניסטישע יוגנט ווערט אָנגעקלאָגט פאַר באַנוצן זיך מיט סאַפּעס, פּערסישע טעפּיכער, פּאַרפיגמען און שפּאַנישע גיטאַרן. אַנדערע ווערן אָנגעקלאָגט פאַר שפּאַרן געלט אויף א שלעכטער צייט.

מיט א קורצער צייט צוריק האָט די רעגירונג אַרויסגעלייגט נייע שווערע שטייערן אויף פּוידער, ליפּפאַרב, פּאַרפּירמען און קאָסמעטיקס בכלל. די מאָסקווער פרויען אָבער ברענגען די קרבנות און גיבן ניט אויף די קאָסמעטיקס.

אַלטע פּאָר פאָלק קומט אין געריכט אויסצוגלייכן סכסוכים און קריגט א גוטע פּאַרציע מוסר פונ׳ם ריכטער פון פּאָליציי געריכט

יעדערער האָט זיך זיין פּעקל צרות. אייניקע טראָגן זיך מיט זיי אַרום אין דער שטיל און אַנדערע טראָגן עס אַוועק אין פּאָליציי געריכט.

אַלעקסאַנדער אַנדרעטשיק און זיין ווייב, בעל כריסטינאַ, שוין עלטערע מענשן מיט באַזילבערטע קעפּ האָבן נעכטן אויסגעלופּטערט זייער פּעקל צרות אין שטאָטיק פּאָליציי געריכט.

זי האָט גע׳טענה׳ט אז איר מאַן גיט איר ניט אויף דער הוצאה און ער האָט געטענה׳ט אז ער האָט איר געבראַכט געניגנד שפּייז אין הויז אַריין נאָר זי האָט אים פאַרטריבן פון הויז.

דער ריכטער האָט אָנגעקוקט די כמעט ... צווישן זיך וועל איך אייך מוזן אַריינצימבלען".

דאָס אַלטע פּאָרל האָבן זיך אָנגעקוקט און זיי האָבן אָנגעהויבן צו שמייכלען, און קוקנדיק אויף זיי האָט זיך דער גאַנצער געריכט צעלאַכט און אפילו דער מאַגיסטראַט האָט זיך ניט געקאָנט מער קאָנטראָלירן צו האַלטן זיך ערנסט און אויף זיין פּנים האָט זיך אויסגעגאָסן א שמייכל, און דאָס אַלטע פּאָרל האָט פאַרלאָזט דאָס געריכט טהויז מיט׳ן געדאַנק צו גיין אהיים און מאַכן שלום.

—(::)—

לעמבערג, דורך פּאָסט, (איטא). — פון ...

באַפעלקערונג פון דער וועלט אָפּגעשאַצט אין צוויי ביליאָן

האַאַג, האָלאַנד, מאַי 20. — קיינמאָל אין דער געשיכטע איז נאָך די באַפעלקערונג פון דער וועלט ניט געווען אזוי רייזיק גרויס, ווי איצט. לויט די ציפערן צוזאַמענגעקליבן פונ׳ם אינטערנאַציאָנאַלן סטאַטיסטישן אינסטיטוט, דערגרייכט די צאָל מענשן אויף דער ערד איצט ביז א־בער צוויי ביליאָן נפשות.

דעם ערשטן אָרט פאַרנעמט אַזיע, מיט 950 מיליאָן נפשות; דערנאָך קומט אייראָפּע, מיט 550 מיליאָן; צפון און דרום אַמעריקע, 230 מיליאָן; אַפריקע, 150 מיליאָן, און אויסטראַליע, 7 מיליאָן.

אין 1927 האָט די פעלקער ליגע, לויט די מאַטעריאַלן וואָס זי האָט צוזאַמענגעשטעלט, אָפּגעשאַצט די באַפעלקערונג פון דער וועלט אין איין ביליאָן מיט 906 מיליאָן נפשות.

נעזעלשאַפטלאַכער קאַלענדאַר

דינסטאָג, מאַי 20

אַלגעמ. פאַרזאַמ. און וואַלן פון פּראָפּאַיסקער פרויען, 8.30 אוו., אין פּרץ אינסט.

"סילווער טיי" ביי מרס. ל. סילבערט, 416 אַבערדין עווע. 2 ביז 12 נ. מ.

היי-סקול לערער אַרעסטירט אויף קלאַגע פון באַרויבן טעלעפאָן אַפּיס

קאַרפּ, אָנט, מאַי 20. — נעלסאָן הור, 26 יאָר אַלט, א היי-סקול לערער פון דעם שטעטל, איז אונטער אַרעסט, אויף דער קלאַגע אז ער איז באַפאַלן מיס קיט ווילסאָן, האָט פאַרקריפּלט דעם טעלעפאָן אָפּעראַטאָר און ער האָט באַרויבט דעם לאָקאַלן טעלעפאָן אָפּיס אויף פינף דאָלאַר. ער איז אַרעסטירט געוואָרן אין זיין היים אין אָטאַוואַ, נאָכדעם ווי מען האָט געלאָזט וויסן דער פּאָליציי אז ער איז אן צוויייפל דער שולדיקער אין דעם.

מיס ווילסאָן, טיילווייז א פּאַראַליזירטע, איז שטאַרק צעשלאָגן געוואָרן ווען זי האָט געמאַכט א פּאַרזוך צו פּאַרטיידיקן זיך ווען א פאַרמאַסקירטער מאַן איז דעם 30טן מאַרט אַריינגעקומען אין טעלעפאָן אָפּיס ווען זי האָט שוין געהאַלטן אין פאַרמאַכן דעם אָפּיס צו גיין אהיים. זי איז פון יענעם מאַן באַפאַלן געוואָרן און ער האָט זי געשלאָגן אזוי לאַנג ביז זי איז געפאַלן אין אָנמאַכט. ווען זי איז געקומען צו זיך האָט זי באַלד טעלעפאָ... נירט דעם פּאָליציסט פון שטעטל. פון קאַסע קעסטל האָט ביי איר געפעלט 5 דאָלאַר.

הופּער לייקנט וועלכע עס איז פאַרבינדונג מיט דער רויבעריי ער איז איצט באַפרייט געוואָרן אויף צוויי טויזנט דאָלאַר ערבות (בייל). פרייטאָג וועט ער דאַרפן דערשיינען פאַר׳ן געריכט.

—(::)—

שליח פון מירער ישיבה דאָ אין שטאָט

הרב אליהו הוטנער, שליח פון דער מירער ישיבה אין פּוילן, וואָס עקזיסטירט שוין איבער 100 יאָר, איז דאָ אין שטאָט און וועט באַזוכן די היגע אידן אין די אינטערעסן פון דער ישיבה. ער האָט באַקומען א דערלויבעניש פון דער אינדאַרסירונג ביוראָ.

—(::)—

אַמעריקע פאַראינטערעסירט אין דער פראַגע

ירושלים, מאַי 20 (איטא). — ווי דער איטא ווערט באַקאַנט, האָט וואַשינגטאָן אינסטרואירט איר קאָנסול דאָ צו שיקן א פולן באַריכט פון דעם אָפּשטעל פון אידישער אימיגראַציע, וועגן די אַקטיוויטעטן פון לאָרד סימפּסאָן און וועגן דער שטימונג וואָס הערשט אין לאַנד זינט די אימיגראַציע איז אָפּגעשטעלט געוואָרן.

רעוויזיאָניסטן פאַרדאַמען דר. ווייצמאַן אויף לאָנדאָנער ציוניסטישער פאַרזאַמלונג

לאָנדאָן, מאַי 20 (איטא). — די געוויינלאַכע ציוניסטישע פאַרזאַמלונג וואָס ווערט פאַררופן אין ווהייטשעפּל זונטאָג אָוונט האָט דאָס מאָל צונעצויגן א באַזונדערס גרויסן עולם. א דאַנק דר. שמריהו

מענשן האָבן געוואוינט אין אַמעריקע מיט איבער 20 טויזנט יאָר צוריק, ציינט אַנטדעקונג פון אַש פון אוראַלטן שייטער-הויפן אין נעוואַדאַ

לאָס-אַנדזשעלעס, קאַל., מאַי 20. — דער מענש איז ניט קיין "גאַסט" אין אַמעריקע, ווי אייניקע וויסנשאַפטסלייט האָבן ביז איצט געמיינט. דער מענש איז דאָ אַלט ניט בלויז "ווייניקער ווי צען טויזנט יאָר, נאָר פון צוואַנציק ביז דרייסיק טויזנט יאָר, אַמווייניקסטנס, ווי דר. דזשיימס א. ב. שערער שאַצט אָפּ.

דר. שערער באַזירט זיין אָפּשאַצונג אויף די געפונענע אַש אין א הייל אין נעוואַדאַ אַש פון שייטער-הויפן פון אוראַלטע צייטן. די אַש געפינט זיך אין א שיכט, וואָס ווערט פון די וויסנשאַפטסלייט אָפּגעשאַצט צו זיין איבער צוואַנציק טויזנט יאָר אַלט.

אין הייל זיינען אויך געפונען געוואָרן ...

געריכט טיילט אויס שווערע אורטיילן צו אונטערוועלט העלדן

הענרי סאַראַנסאָן, א יונגער גנב, איז נעכטן אין שטאַטיקן פּאָליציי געריכט פאַרשיקט געוואָרן אויף דריי יאָר אין פּעניטענטשערי. זיין פרוי, ביטריס, אויך אָנגעקלאָגט אין גנבה, האָט געקראָגן סוספּענדירטן אורטייל. זי האָט צוזאַמענגעבראַכן אין געריכט ווען זי האָט דערהערט דעם אורטייל וואָס איר מאַן האָט געקראָגן. סאַרענסאָן האָט נאָך פון פריער געהאַט א פאַרברעכערישן רעקאָרד.

דזשיימס לאַקלעיר, 18 יאָר אַלט, איז פאַרשיקט געוואָרן אויף צוויי יאָר אין פּעניטענטשערי, ווען ער איז אָנגעקלאָגט געוואָרן פאַר אַרומטראָגן זיך מיט איינברעכער געציייג. לאַקלעיר האָט אויך זיך געהאַט א לענגערן רעקאָרד אין "דזשוּוועניל" געריכט.

"די מילדקייט וואָס איז צו דיר אַרויסגעוויזן געוואָרן אין דער פאַרגאַנגענהייט, האָט אויף דיר ניט געהאַט קיין ווירקונג", — האָט אים דער ריכטער געזאָגט. "עס איז שוין צייט אז די זאָלסט לערנען א לעקציע און איך וועל דיך פאַרשיקן אויף צוויי יאָר".

לאַקלעיר׳ס א חבר-אין-פאַרברעכן, דזשאָן ריקאַר, האָט געקראָגן סוספּענדירטן אורטייל. ער האָט ניט געהאַט קיין פריערדיקן רעקאָרד, און דער ריכטער האָט אים געוואָרנט אז ער זאָל מיט מער פאָרזיכטיקייט אויסקלייבן זיינע חברים אין דער צוקונפט, און ער זאָל זיך ניט זוכן קיין צרות.

נאָך א פּאָר יונגע פאַרברעכער זיינען פאַר׳משפט געוואָרן אויף קלענערע טערמינען.

אנב - אורחא

פון מאַרק

דער אידיש. נאַציאָנאַלער אַרבעטער פאַרבאַנד

(צו זיין 12טער קאָנווענשאָן וואָס ווערט איצט אָפּגעהאַלטן אין מאָנטרעאַל)

די באַדייטונג פון אן אָרגאַניזאַציע הייבט ניט אָפּ פון איר, ווי מען זאָגט אין ענגליש, "באָלק", פון איר פיזישן פאַרנעמעניש, ווי פון איר אינערלאַכער קראַפט און פון דער ראָל וואָס זי שפּילט אינ׳ם לעבן.

מיט אָט דעם אינערלאַכן כח איז רייך דער אידיש-נאַציאָנאַלער אַרב. פאַרבאַנד.

ער איז געקומען אינ׳ם אַמעריקאַנער אידישן לעבן שוין דאַן, ווען אן אַנדער גרויסער אָרדען, דער אַרבעטער-רינג, האָט זיך באַפעסטיקט אויף דער אידישער גאַס, און פּונקט ערב דעם כמעט פאַקטישן אָפּשטעל פון דער אידישער אימיגראַציע. ער האָט דערפאַר ניט געהאַט די געלעגנהייט צו אַנטוויקלען זיך קוואַנטיטאַטיוו אין א באַזונדערס גרויסער מאָס.

דערפאַר אָבער האָט ער אַריינגעצויגן אין זיינע רייען א טייל פון די קאָנסטרוקטיווסטע פּראָגרעסיוו-נאַציאָנאַלע כחות אויף דער אידישער גאַס, — די כחות וואָס האָבן נאָך צו יענער צייט ניט געקאָנט געפינען פאַר זיך קיין מעגלאַכקייט אויסצולעבן זיך אינ׳ם אַרבעטער-רינג, — און ער האָט אָפּגעמאַכט מיט קוואַליטעט פאַר דער פעלנדיקער קוואַנטיטעט.

* * *

און דער א. נ. א. פּ. האָט געשפּילט א גרויסע ראָל אין דער אַנטוויקלונג פונ׳ם פּראָגרעסיוון אידישן לעבן דאָ אין לאַנד.

און דאָס רעכן איך פאַר פיל וויכטיקער ווי זיינע אויפטוען פאַר ארץ-ישראל: אינ׳ם לעצטן האָט ער בכלל בלויז אונטערגעשטופּט דעם וואָגן אָנגעפירט פון אַנדערע פּ אָ ל י ט י ש ע פּאַרטייען, און געטאָן אַרבעטן, וואָס וואָלטן כמעט פּונקט אזוי גוט דורכגעפירט געוואָרן אָן זיין הילף. אין דעם לעצטן פּרט האָט ער אָבער ...

גוואַלדיקער שאָדן פון פאַרפליצונגען אין די דרום׳דיקע שטאַטן

פאַר אייערע פאַרלאַנגען!

אין קווינס טעאַטער

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע ווארט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די בריטישע פאליטיק אין ארץ-ישראל

די בריטישע פאליטיק אין ארץ-ישראל זעט אויס צו זיין געפירט אין דער ריכטונג פון באראויקן איין צד דערמיט, וואס מען דערפילט ניט די פאדערונגען פון דעם אנדערן זייטן. מען זוכט צופרידן צו שטעלן די אידן דער־מיט, וואס מען זאגט זיך אפיציעל אפ פון נאכגעבן די פאדערונגען פון די אראבער. און מען זוכט צו באראויקן די אראבער דערפאר דערמיט, וואס מען באראויבט די אידן פון זייערע רעכט.

דער אונטערשייד צווישן דער באציאונג צו די אראבער און צו די אידן איז דא, נאטירלאך, זייער א בולט'ער. די אראבישע דעלעגאציע שיקט מען טאקע אוועק פון לאנדאן מיט ליידיקע הענט. אבער באלד טאקע דער־פילט מען איינע פון די וויכטיקסטע פון אירע פאדערונגען: מען שטעלט אפ די אידישע חלוצים איינוואנדערונג, צוריקציענדיק די שוין ארויסגעגע־בענע דערלויבענישן, ביז דער באריכט פון לארד סימפסאן וועט פארעפנט־לאכט ווערן. — און דאס מיינט, אז זאל חלילה לארד סימפסאנס באריכט איינשטימען מיט'ן באריכט פון דער שאו קאמיסיע, וואס איז דאך ניט אויס־געשלאסן, וועט די רעגירונג פארגעסן אויף אלע אירע הבטחות און וועט אפשטעלן די אידישע איינוואנדערונג. די אידן אבער פארזיכערט מען מיט דער פולשטענדיקער אפהיטונג פון דער באלפור דעקלאראציע, און מען נעמט אן פראקטיש שריט, וואס פארוואנדלען זי אין א פאפירענער שמאטע.

דער אונטערשייד אין די באציאונגען איז אזוי אין דער אונטערשטער שורה אינגאנצן לטובת די אראבער. זיי זאגט מען אפיציעל אפ פון דערפילן זייערע פאדערונגען, אבער פאקטיש דערפילט מען זיי. די אידן זאגט מען אפיציעל צו אפהיטן די הבטחות וואס זיינען זיי פייערלאך געמאכט גע־ווארן, און אין דער פראקטיק ווערט אנגעפירט א פאליטיק וואס מאכט זיי צו גארנישט.

די בריטישע אימפעריאלע פאליטיק האט זיך איר דרך אין פאר־וואלטן מיט קאלאניעס. אין דעם דאזיקן פאל פאלגט זי מסתמא נאך איר אלטע טראדיציע. אבער די פאראינטערעסירטע צדדים מוזן פארבלייבן פארט אומצופרידן.

אין דעם דאזיקן פאל דריקן די אראבער אויס גאנץ אפן זייער אומצו־פרידנהייט. די אראבישע דעלעגאציע אין לאנדאן האט דאס געטאן אויף א גאנץ אויסגעשפראכענעם אופן. איצט איז שוין צייט, אז די ציוניסטישע אר־גאניזאציע אדער די אידישע אגענטור זאלן אויך מער ניט אראפשלינגען דעם ווידערשפרוך צווישן ווערטער און מעשים, און זיי זאלן קלאר און דייט־לאך געבן צו פארשטיין, אז זיי זעען זייער גוט די פאליטישע שפיל וואס ווערט דא אנגעפירט אויפ'ן חשבון פון די פונדאמענטאלסטע אידישע אינ־טערעסן אין ארץ-ישראל.

נאך די אומרוען אין 1921 האט די רעגירונג פאר א צייט אפגעשטעלט די אידישע אימיגראציע קיין ארץ-ישראל, און שפעטער אביסל האט טשור־טשיל, דאן קאלאניאל מיניסטער, ארויסגעגעבן זיין בארימטן "ווייסן פאפיר" וואס האט אזוי אויסגעטייטשט די באלפור דעקלאראציע, אז עס איז פון איר אינגאנצן ארויסגענומען געווארן איר גרויסער פארנעם. די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט, — מסתמא ניט ווילנדיק, צוליב פאליטישע טעמים, — דאן אנגענומען די דאזיקע אויסטייטשונג.

דער פאקט איז, אז אויף די אראבער האט דער ענין געמוזט מאכן דעם איינדרוק, אז מיט זייערע פאגראמען און אטאקעס אויף דעם אידישן ישוב האבן זיי אנגעווארפן א שרעק סיי אויף דער בריטישער רעגירונג, און סיי אויף די אידן זעלבסט, צווינגענדיק זיי איינצוגיין אויף הנחות. און איצט, נאך די בלוטיקע ראיאטן פון לעצטן אויגוסט, איז געקומען דער באריכט פון דער שאו קאמיסיע, — א ריין פאליטישער באריכט, וואס זוכט ניט צו גע־פינען דעם אמת, נאר צו שפילן אויף די געפילן פון די אראבער. — און באלד קומט די סימפסאן אויספארשונג און דער דערווייליקער פארבאט פון דער אימיגראציע, וואס דארף פארשטארקן דעם איינדרוק ביי די אראבישע פי־רער, אז זיי קאנען אויספירן אלין וואס זיי פארלאנגען דורך — פאגראמען!

די פאליטיק פון דער בריטישער רעגירונג ווערט אזוי פשוט געפער־לאך פאר דעם אידישן ישוב, וואס דארף זיך פארלאזן ניט בלויז אויף דער אייגענער גבורה נאר אויך אויף בריטישע באאנעטן.

דער אידישער צד טאר דערפאר מער ניט דולדן אזא פאליטיק, און מוז אויסדריקן זיין שארפסטן פראטעסט קעגן דער געפערלאכער שפיל. און אויב די בריטישע רעגירונג וועט זיין אנטשלאסן אנצוהאלטן ווייטער די זעלבע פאליטיק פון צופרידן שטעלן ביידע צדדים איינעם דורך דעם צוויי־טנס אומצופרידנהייט, דאן וועט אפשר קומען די צייט אז די אראבער און די אידן וועלן געפינען פאר פראקטישער אין ביידנס אינטערעסן צוזאמענ־ריידן זיך צווישן זיך ק ע ג ן דער בריטישער רעגירונג.

די רומענישע רעגירונג נארט קיינעם ניט אפ

עס איז שוין אן אלטע טראדיציע ביי דער רומענישער רעגירונג, — דער איצטיקער ווי די פריערדיקע — צו לייקענען שטיין און ביין, ווען עס קומט צו באריכטן וועגן אנטי-אידישע אטאקעס. ווען מען קאן עס אינגאנצן ניט פארלייקענען, מאכט מען עס אבער צו קליין-געלט, און עס קומט באלד די געוויינלאכע פארזיכערונג, אז די שולדיקע וועלן באשטראפט ווערן, און די רעגירונג האט אנגענומען מיטלען צו באשיצן די אידישע באפעלקע־רונג, און א. וו.

אט אזא דערקלערונג האט די טעג אויך געמאכט די רומענישע לע־גאציע אין וואשינגטאן אין ענטפער אויף א רעפרעזענטאציע פונ'ם פאר־באנד פון רומענישע אידן וועגן די אומאויפהערלאכע אנטיסעמיטישע עקס־צעסן אין רומעניע. די דערקלערונג זוכט צו באראויקן די אמעריקאנער אידן, פארזיכערנדיק זיי, אז די באריכטן זיינען שטארק איבערטריבן און אז די רעגירונג טוט אלין וואס מען באדארף צו באשיצן די אידן אין רומעניע.

און עס איז דאך שוין פינף חדשים, אז די עקסצעסן האלטן אן אין רומעניע כמעט אן אן אויפהער. און די רומענישע רעגירונג, דורך אירע פאר־טרעטער, האלט אין איין באראויקן די אידן, און די אנטיסעמיטן האלטן אין איין בושוועון, פארבלייבנדיק פאקטיש אומבאשטראפט, בעת אין דעם איינ־ציקן פאל וואו די אידן האבן ארויסגעציינגט א ווידערשטאנד צו די כוליגא־נעס, זיינען ניין פון די מיטגלידער פונ'ם זעלבסטשוץ גלייך ארעסטירט גע־ווארן.

די רומענישע לעגאציע, כדי ריינצואוואשן דאס רומענישע פאלק פון דעם שאנד-פלעק, פארזיכערט, אז בלויז עטלאכע אגיטאטארן זיינען שול־דיק אין די עקסצעסן. דאס אבער מאכט די שולד פון דער רעגירונג נאך גרע־סער: קאן זי זיך טאקע ניט ספראווען מיט עטלאכע אגיטאטארן, אויב זי וואלט געהאט דעם ריכטיקן ווילן?

עס איז באזונדערס טרויעריק, וואס דאס קומט פאר אונטער דער פויערים רעגירונג, אויף וועלכער מיט האבן געהאט געלייגט אזויפיל ליכטי־קע האפענונגען. ליידער איז פון די האפענונגען פארבליבן א תל: בראטיא־נו אדער מאניו, אבער דאס לעבן פון די אידן אין רומעניע איז א שטענדי־קער גיהנום.

צי קאן פערו זיין א לאנד פאר אידישער קאלאניזאציע און אימיגראציע?

(ספעציעל פאר "דאס אידישע ווארט")
פון יעקב נאכבין

באמערקונג פון דער רעדאקציע:
אין די לעצטע טעג זיינען דערהאלטן געווארן פון פארשיידענע קוואלן ידיעות וועגן פלענער צו קאלאניזירן אידן אין מזרח פערו. לויט די דאזיקע אומבאשטעטיקטע באריכטן זאל די רעגירונג פון פערו האבן אנגעבאטן א שטח פון צוויי מיליאן העקטאר לאנד אין מזרח פערו, פאר אויסשליסלאך אידישער קאלאניזאציע. דער פאלגנדער ארטיקל פון דעם בראזיליאנער אידישן זשורנאליסט, יעקב נאכבין, וועלכער איז גוט באקאנט מיט די באדינגונגען אין די דרום אמעריקא־נישע לענדער, גיט אן אויפקלערונג וועגן דער מעגלאכקייט פון א אידישער קאלא־ניזאציע און אימיגראציע אין פערו.

פערו, שטעלט מיט זיך פאר, ניט מער ווי א פרימיטיווער שמאלער פאס אויף דעם גוואלטיק גרויסן דרום-אמעריקאנער קאנטינענט. נאך בראזיל און ארגענטינע איז זי דאס דריטע לאנד מיט א שטח וואס מאכט אויס א מיליאן און פינף הונדערט טויזנט קוואדראט קילאמעטער; זי איז אלזא מער ווי ניין מאל קלענער פון בראזיל; די העלפט אזוי גרויס ווי פאלעסטינע, און בנוגע די פאראייניקטע שטאטן פון צפון-אמעריקא איז זי כמעט אכט מאל קלענער. איר באפעלקערונג וואס ווערט גערעכנט צווישן זעקס מיט א האלבן מיליאן נפשות, מאכט אויס קוים פינף מיט אן אכטל איינוואוינער אויף א קילאמעטער, און טיילט זיך פאנאנ־דער אין פאלגנדע עטנישע קלאסן:

אינדיאנער (ווילדע) — 2,812,000 נפשות.
מישלינגען (פון ווילדע אפריק.) — 2,000,000 נפשות.
ווייסע (שפאניער און אנדערע) — 1,275,000 נפשות.
ניגערס (פון אפריקע) — 100,000 נפשות.
אזיאטן — 62,000 נפשות.
סך הכל — 6,249,000 נפשות.

א גאנצע נאציע אלזא, א רעפובליק, וואס דערגרייכט אפשר די צאל איינ־וואוינער פון דער שטאט ניו-יארק.

ווי מיר זעען אלזא, זיינען די ווילדע נאך דער הערשנדיקער עטנישער קלאס, און צוגעבנדיק די מישלינגען, ניגערס מיט די אזיאטן, וועלכע גייען אויך אריין אין דעם חשבון פון פרימיטיווע פעל־קערשאפטן, מאכט די ווייסע באפעלקע־רונג אויס, פיל ווינציקער פון א דריטל, פון דער גאנצער פערואנער נאציע אין דער איצטיקער צייט.

בנוגע די מער באוועגלאכע געגנטן פון די פאראייניקטע שטאטן, און בנוגע איי־ראפע ליגט פערו אויף א זייער שלעכ־טער פאזיציע: צו איר קאן מען צוקומען אדער דורך בראזיל מיט זייער פיל מאטערניש, אדער דורך צענטראל אמע־ריקע און דעם פאנאמא קאנאל, וואס דארף פון אייראפע געדויערן פיר וואכן רייזע, אדער דורך דעם דרום פאסיפיק — א רייזע וואס קיינער וועט ניט אונטער־נעמען, סיידן פראפעסיאנאלע ים-רייזנ־דע, וואס לעבן און שטארבן אויפ'ן בוזים פונ'ם ים . . . מיט דעם דערקלערט זיך, ראשית כל, וואס אייראפייער אימיגרירן ניט דירעקט קיין פערו; נאר אזעלכע אי־מיגראנטן וואס געפינען זיך שוין אין זיד־אמעריקע אין שכנות פון יענער מדינה־לע, וואנדערן אמאל אהין איבער: ווי מיר וויסן פון דערפארונג זיינען דאס מייסטנס וואנדער פאנטאזיארן, וואס אנטלויפן פון זיך אליין, מיינענדיק אז אזוי ארום וועלן זיי אנטדעקן געלט־קוואלן.

אין צפון זייט גרעניצט זיך פערו מיט די רעפובליקן עקוואדאר און קאלומביא; אין מזרח זייט מיט די רעפובליקן בראזיל און באליוויע; אין דרום זייט מיט טשילי, און אין מערב זייט בילדעט די גאנצע לייננג פון פערו א ים-פראנט פון בערך 3,000 קילאמעטער, מיט ארום עטלאכע דרייסיק ים סטאנציעס; די הויפט פארטן צווישן זיי זיינען: לימא, קאפיטאל שטאט מיט ארום 600,000 איינוואוינער; קאזשאו און ארעקוויפא, וואס ווערן אבער ניט גערעכנט צווישן די מאדערנע האפנס פון דרום אמעריקע.

דאס גאנצע לאנד ווערט גערעכנט פאר א בארגיקעס, ספעציעל דער ליטאראל, ד. ה. די פערואינער ברעגעס וואס ווערן אפגעשניטן פון די נידעריקע געגנטן מיט די בערג פון די אנדעס. צווישן די דא־זיקע בערג זיינען פאראן אפגעקילטע און אקטיווע וואלקאנען וואס ברעכן אויס פון צייט צו צייט מיט א צושטערנדיקער לאווא וואס מאכט חרוב דערפער און שטעטלאך. דער געפערלאכסטער וואלקאן אין פערו איז, דער בארג ארעקוויפא, מיט א הויך פון 6,188 מעטער, און ווערט פאררעכנט פון די טעטיקסטע וואלקא־נען אויפ'ן גאנצן אמעריקאנער קאנטי־נענט; דער דאזיקער וואלקאן געפינט זיך אין שכנות פון טשילי, ד. ה. אין דרום זייט פון פערו.

ניט געקוקט אויף דעם וואס פערו ליגט געאגראפיש אויפ'ן טראפישן גראד פון דרום אמעריקע (צווישן 3°20'0 און 22 דרום ברייט; און 52'0 58' מיט 22'0 71' מערב לייננג), איז דאס קלימאט פונ־דעסטוועגן א פארשיידנארטיקער: אויף דעם ים ברעג איז די טעמפעראטור די בעסטע ווי אין די איבעריקע געגנטן פון לאנד, צוליב די אטמאספערישע באדינגונ־גען פון דעם פאסיפישן אקעאן; אין דער הויפט שטאט לימא, למשל, שטייגט די היץ נאר ביז 22 גראד און עס הייסט אז דער גאנצער ים ברעג געניסט אין משך פונ'ם קיילאכדיקן יאר פון אן איינהייט־לאכן קלימאט. די לעצטע אפיציעלע פאר־עפנטלאכונגען פון דער פערואינער רע־גירונג (אברא דע פראפאגאנדא נאציא־נאל, בוענוס איירעס, 1928), ווייזן אן אויף דרייערליי קלימאטישע זאנעס אין פערו: זאנע נומער 1, געהער צו דעם לאנגן ים-ברעג, וואס עס רעכנט זיך דער בעסטער קלימאט אינ'ם לאנד; זאנע נומער 2, שטעלן מיט זיך פאר די בערג וואס לויפן איבער דער גאנצער לייננג פונ'ם לאנד: ביז 3,200 מעטער איבער'ן ניוועל איז דער קלימאט דארט א זומער־דיקער און א ווינטערדיקער; אבער הע־כער הערשט שוין אייביקער ווינטער, און דער שניי און אייז איז דארט אזוי הארט, אז אפילו די פייערדיקע לאוועס פון די וואולקאנען צושמעלצן אים ניט; זאנע נומער 3, איז די מזרח געגנט פון פע־רו: (דארטן וואו עס הייסט אז מען וויל קאלאניזירן אידן): אין יענער געגנט הערשט א ריין טראפישער קלימאט, איינ־געטיילט אין צוויי פעריאדן פון דעם חודש יוני ביז דעצעמבער איז כסדר הייס מיט א מאקסימום פון 40 גראד היץ און מינימום צווישן 28 און 32 גראד, און פון יאנואר ביז מאי געהער צו א פע־ריאד פון רעגנס; אין ביידע פעריאדן ווערט די דאזיקע מזרח געגנט איבערפא־לען פון אזעלכע כוואליעס היץ, אז אפילו די איינגעבארענע טראגן זיי טיילמאל ניט אריבער, און ווערן פשוט דערשטיקט צו־ליב דעם מאנגל אין ווינט און אין פרי־שער לופט. מען דארף געדיינקען אז גע־אלאגיש געהער די דאזיקע פערואינישע מזרח געגנט צו די אמאזאנאס פון ברא־זיל און נאכמער: צו דער טעריטאריע אק־רע וואס צייכנט זיך אויס מיט שרעקלא־כע פליגעלאך, מיט גיפטיקע שפינען וואס זיינען אפטמאל אזוי גרויס ווי ראקסע, מיט אנטי-היגיענישע זומפן און א. וו.

די פעריאדע פון רעגנס אין יענער פע־רואינישער מזרח געגנט, וואלט געקאנט האבן א מעלה פאר באפרוכטפערונג פון די פעלדער, אויב די רעגנס וואלטן ניט אנגעזאמלט א סך שטייענדיקע טייכלאך וואס צעפוילן די וועגעטאציע, אלע פלאנ־צונגען, און מאכט חרוב ונחרב אלעס וואס איז אויפגעגאנגען אין זומער צייט, ד. ה. נאכ'ן ערשטן שניט ווארים דאר־טען קאן די ערד דוקא געדייען צוויי און אמאל דריי מאל אין א יאר.

פערו ווערט פאררעכנט אלס דאס לאנד וואס ליידט פון מער ערדציטערניש ווי אלע אנדערע וואלקאניזירטע לענדער אין אמעריק און אייראפע; פון דעם יאר 1746 און יאר 1868, זיינען אין פערו פארגעקומען די דריי שוידערלאכסטע וואלקאנישע קאטאסטראפעס אין דער גא־רער וועלט; אין דער הויפט שטאט לימא, קומען פאר דורכשניטלאך אכט ערדצי־טערנישן א יאר. פונדעסטוועגן געדייעט די ערד אין מאנכע רעגיאנען מיט א גאנץ נישקשה'דיקן אויסוואל פון נאטור פרא־דוקטן: זי פארמאגט וועלדער; מען פלאנצט צוקער-ראר, באנאנעס, קוקורוז, קארן, וויינטרויבן, קארטאפל, פלאקס, בואמוואל, פאסאליעס, גרינצייג און אנ־דערע פראדוקטן. ספעציעל איז פערו אוי־סערגעוויינלאך רייך אין מינעראלע עלע־מענטן, סיי פליסיקע און סיי קאנדענסיר־טע, איר הויפט אינדוסטריע באשטייט טאקע אין שאכט-ארבעט און אין כעמי־שע שטאפן וואס ווערן אויסגענוצט פון אויסלענדישע גרויסע אונטערנעמער. בכ־די צו האבן א באגריף וועגן די ווירט־שאפטלאכע מעגלאכקייטן אין פערו, איז נויטיק אנצואווייזן פאלגנדיקע ציפערן איבער דעם מצב פון די מלוכה פינאנ־צען (די ציפערן באציען זיך אויף סטא־טיסטיקס ביז דער לעצטער וועלט מל־חמה):

אין דער זעלבער צייט ווען די מלוכה הכנסה האט באטראפן א מאקסימום פון 3,547,836 ענגלישע פונט שטערלינג, האט זי געהאט אונטער זיך א הוצאה פון 3,109,863 ענגלישע פונט שטערלינג; ד. ה. אז איר קאסע האט פארמאגט א ריוח פון 438,000 ענגלישע פונט. וואלט דאס ניט קשה געווען פאר אזא רעפובליק ווי פערו מיט אזא ריוח אין דער מלוכה קא־סע; זיינען אבער אירע חובות פאבלהאפ־טע ניט נאר בנוגע איר הכנסה און הוצ־אה, נאר בנוגע אלע ציפערן צוזאמענגע־רעכנט. אין דעם זעלביקן פעריאד איז פערו שולדיק ניט ווייניקער ווי 671,712.8 ענגלישע פונט שטערלינג, און פון דעם האט זי א שטענדיקן חוב פון 4,848,367 ענגלישע פונט. דאס הייסט אז די מלוכה איז פאקטיש הינטערשטעליק און קאן זיך ניט שטיצן אויף איר ווירטשאפטלאכן אפאראט. אינטערעסאנט איז, אז ביי די אפעראציעס פון אימפארט און עקספארט, בלייבט יא איבער אין פערו א קימא'לן פון מער ווי פיר מיליאן פונט שטערלינג. די דאזיקע סומע מאכט נאר אויס אזויפיל רייכער פערו, אויף וויפיל דערפון לעבן א סך טויזנטער ארבעטער. דער דאזיקער ריוח פאר'ן לאנד איז פון די מינעראלע אויסגראבונגען, פון כעמישע אינדוסטרי־עס און פון גומי און צוקער עקסטראקט, — אלץ אזעלכע פראדוקטן מיט וועלכע אידן האבן נאך קיינמאל ניט געהאט צו טאן.

אין יאר 1928 האבן אין פערו גע־וואוינט פינף הונדערט אידישע נפשות. פון זיי האבן זיך געציילט אן ערך פון הונדערט און צוואנציק ספרדים און דריי הונדערט און אכציק אשכנזים. די ערשטע ווי די לעצטע האבן מיט זיך פארגע־שטעלט א רייכערן און ארימערן קלאס: סוחרים, קרעמער און פעדלער. דאס איז געווען דער ווירטשאפטלאכער פרצוף פון די 500 אידן אין פערו; די לאגע איז מסתמא היינט אויך די זעלבע; דער רוב מנין און רוב בנין וואוינט אין דער הויפט שטאט לימא; דארטן עקזיסטירט שוין אויך א אידישער פילאנטראפישער פאראיין צו שטיצן אנקומענדיקע אומבא־האלפענע אימיגראנטן. די אידן וואס הא־בען זיך דארט באזעצט האבן ניט עמי־גרירט פון אייראפע קיין פערו: זיי גע־הערן צו דעם קלאס אימיגראנט, לויט ווי מיר האבן פריער אנגערופן: וואנדער פאנטאזיארן וואס האבן זיך ניט געקאנט קיין ארט געפינען אין יענע דרום אמע־ריקאנישע רעפובליקן, וואו אידן האבן שוין אויסגעטראטן א וועג, ווי למשל, ארגענטינע און בראזיל.

אז אידן זאלן עמיגרירן פון אייראפע קיין פערו, איז דאס שוין פינאנציעל ניט מעגלאך פאר אידישע אימיגראנטן. אז די פערואינער רעגירונג וועט אפשר וועלן באצאלן די הוצאות, וועלן די אידישע אימיגראנטן מסתמא א פרעג טאן: וואס מיינט מען מיט דעם פערו, אזא ווייטע אוי־סען-וועג ליגנדיקע, דריי פערטל ווילדע, און איבער די אויערן פארשולדיקטע מדי־נה'לע. וואס מיינט זי מיט דעם וואס זי וויל אזויפיל הוצאות לייגן ארפצוברייננגען אידישע אימיגראנטן אזש פון פוילן.

דער ענטפער איז א פשוט'ער: די מז־רח פערואינער ערד, וועגן וועלכער עס רעדט זיך בנוגע דער אידישער קאלאניזא־ציע איז פונ'ם ערגסטן סארט. זי ליגט אין שכנות פון דער בראזיליאנישער אמאזאנא און אקרע וואו עס הערשט אן אייביקער טראפישער גהינום. בראזיליאנער פאר־משפט'ע ווערן אפט אהין פארשיקט, בכדי צו פארקירצן זייער לעבן אין דער גהי־נום'דיקער אטמאספערע פון יענע געגנטן. ("איטא")

נעפראוועט מאכן א בלוט-בלבול אין לעטלאנד

דער ריגער "פרימארגן" גיט איבער די פאלגנדע ידיעה וועגן א פרואוו צו מאכן א בלוט-בלבול אין א לעטישן שטעטל — ערב פסח.

אין א לעטישער צייטונג פון שטעטל גר־לעבנע איז געווען אפגעדרוקט פאלגנדעס: "די איינוואוינער פון רוגאיער געגנט זיינען אויפגערעגט פון פאלגנדיקן פאל: דער רוגאיקער אידישער סוחר ש. האט צע־שטאכן זיין דינסט, כדי צו באקומען קריסטלאך בלוט פאר מצה. אין טאג פון דער געשעעניש זיינען זיך אין רוגאי צו־נויפגעפארן די אידן פון אומגעגנט, כדי צו באקומען קריסטלאכע בלוט. דער פרואוו פון די אידן האט זיך אבער-ניט איינגע־געבן, מחמת גראד אין דער רגע איז געקו־מען די חבר'טע פון דער דינסט. די אויס־געמאטערטע פרויענצימער איז אפגעפירט געווארן אין באלווער קראנקנהויז. ווי מען קאן זיך משער זיין, וועט דער שענדלאכער פאל ניט באקאנט ווערן די אפיציעלע אינ־סטיטוציעס, מחמת מען וועט אים דער־שטיקן מיט געלט."

מיר האבן זיך בנוגע דעם דאזיקן ענין תיכף פארבונדן טעלעפאניש מיט דעם שטעטל רוגאי, און זיינען דערגאנגען פאל־גנדיקע פרטים וועגן דעם שענדלאכן בלבול.

דער ארטיקער סוחר זילבערלאנד האט געהאט יארצייט, האט מען געמאכט א מנין ביי א געוויסן משה. שאוולאוו, און מען האט געדאוונט מערב. שאוולאוו'ס דינסט, א דארפישע שיקסע, איז אוועקגע־גאנגען פון שטוב און זיך ניט צוריקגעקערט אהיים. ערשט אויף מארגן איז מען דער־גאנגען, אז זי האט אויסגעטראכט א בל־בול, און דערציילט אירע באקאנטע, אז די אידן זיינען זיך צונויפגעקומען, כדי איר צו קוילענען. באלד דערויף איז זי אליין אויך געקומען און זיך געשטעלט ארבעטן, ווי גארנישט ניט וואלט געשען. די בעל הבתים האבן זי אבער אפגעזאגט פון דער שטעלע.

אט דאס איז דער אמת וועגן דער בלוט צאפעניש, וועגן וואס עס רעדט דער אנטי־סעמיטישער גולבענער בלעטל. קיין שום אויפרעגונג האט דער פאל צווישן דער באפעלקערונג ניט ארויסגערופן; און דער פסח איז, אין רוגאי דורכגעגאנגען ווי גע־וויינלאך.

ס'וואלט געווען א יושר, אז די מאכט זאל זיך פאראינטערעסירן מיט דעם ענין, און ניט דערלאזן העצן קעגן א געוויסן טייל פון דער באפעלקערונג.

דער אידישער דעפוטאט פון לעטישן סיים, ה' דובין, האט זיך וועגן דעם ענין געווענדעט צו דער מאכט פאדערנדיק אן אויספארשונג, און צוציען צום גערעכט דעם רעדאקטאר פון דער אנטיסעמיטישער צייטונג.

דריי לעקציעס פון
זלמן רייזין
פרייטאג, מאי 30, 8.30 אוונט
"עליות און ירידות אין דער געשיכטע פון אונזער קולטור"
זונטאג, יוני 1טן, 8.30 אוונט
"אידיש און דער קאמף פון די אידישע מאסן פאר זייער באפרייאונג"
דינסטאג יוני 3טן, 8.30 אוונט
טעמע וועט שפעטער אנאנסירט ווערן.
אלע לעקציעס
אין גרויסן פרץ זאל
1 בילעט, 40 סענט
אויפזיכט:
קולטור געזעלשאפט און איוווא קאמ.

מיינע פערציק יאר לעבן
— און —
:: צוואנציק יאר רבנות ::

פון הרב אשר זילבערשטיין

פופצנטער קאפיטל

[illegible]

אזוי אז קיין קהלה איז ניט נויטיק געווען. עס איז געווען ניט גענוג אז א קהלה.

(פארזעצונג פאלגט)

אויף פרעמדע וועגן

א שפּאַנענדער ראָמאַן פון די ליידן און קאַמף פון דעם אידישן וואַנדערער

פון דר. ל. ב—ן

(פאָרטזעצונג)

זי האָט מיט ביידע הענט גענומען רייבען דעם פּנים מיט'ן האַנטוך.

פּלוצלונג האָט זי דערהערט איר פאָטער'ס קול:

ער האָט געשריען, טאָפּטשענדיק הילכיק מיט די פיס.

זי האָט זיך א קער געטאָן צום פאָטער און האָט גלייך אויסגעשאָן מיט א הילכענדיקן געלעכטער.

באַרים האָט זיך געגאַנגען נאָך א פריים, א "קאַקאַרוזש", וועלכער האָט געמאַכט די פליטה איבער דער פאַדלאָגע אויף אַלע פיס. ער האָט זיך געגאַנגען נאָך מיט א ווילדער רציחה און געשריען:

— טשאַרט, טייוול, איך וועל דיך שוין כאַפּ! דו וועסט שוין ניט . . . .

— כאַפּ אים פאַר'ן עק, פאַפּאַ! — האָט אים נאָכגעשריען די יונגע מיידל, לאַכנדיק שטאַרקער.

באַרים איז געבליבן שטיין, האָט בייז געקוקט אונטער'ן אויוון און ער האָט געמורמלט עפּעס פאַר זיך.

— שיט אים אָן, אביסל זאָלץ אויפ'ן עק! — האָט געלאַכט די יונגע מיידל אנטקעגן איר פאָטער און ווישנדיק מיטן האַנטטוך דעם נאָס.

— נו, נו, זיי ניט קיין שיקסע — דו!

— האָט מיט הארץ געזאָגט עטינבערג, אָנקוקנדיק איר מיט פינסטערע אויגן:

— זעט ווען האָסטו געגומען לאַכן פון דיין פאַפּאַ, הא? . . .

ער האָט ניט געענדיקט און ער האָט א מאַך געטאָן מיט א האַנט הינטער זיך און זיך אומגעקערט צום טיש.

— אן אמת'ער שוויינען שטאָל — האָט ער מיט ווייטאָק ארויסגערעדט, א קער טוענדיק זיך ווידער צו איר: — מיר מוזן זעען אן אנדער וואוילונג . . . איך קאָן עס ניט אריבערטראָגן . . . דו לאַכסט? זע, זע . . . — ער האָט א דריק געטאָן מיט די אקסלען — מען קאָן מיינען, אז זי איז געבאָרן געוואָרן אָט דאָ, אָט אין דעם שיינען שטאָל, אין גאַרפאַלק סטרעס, ניט ביי מיר אין הויז... דאָרט . . . דו הערסט, ליובאַ, דו הערסט... איך נעם אן אנדער וואוינונג אויף איסט בראָדוויי, דו הערסט, נאָך קומענדיקן מאָנאַט . . .

— נו, נו, פּאַפּאַ . . . גייט עס! . . . איך וועל דיר דערפאַר א קוש טאָן — האָט ליובאַ געזאָגט מיט א געלעכטער — איך וואָלט טאַקע אויך געוואָלט וואוינען לעבן די דאָקטוירים און די אדוואָקאַטן...

— איך שפּיי זיך אויס אויף דיינע דאָק טוירים און אדוואָקאַטן, א גרויסע מצרה . . . האָט ער געזאָגט אויפגערעגט — וואָס סטראַשעסטו מיך מיט דאָקטוירים? מיין אמאָליקער קאַנטאָרשטשיק וואָלדאיא איז דאָך אויך א דאָקטאָר . . . . דאָקטוירים, סטראַשעסט מיך . . . ווער

DODD'S KIDNEY PILLS
FOR ALL KIDNEY DISEASES
BACKACHE
BLADDER TROUBLES
RHEUMATISM
4087 THE PROPRIETOR

פאַר איבער א דריטל יאָרהונדערט זיינען דאָדס קידני פּילס אנערקענט געוואָרן ווי א רפואה פאַר רוקן־בעשווערניש, רומאַטיזם, פּענכער טראַבלס און אַלע אנדערע קראַנקהייטן פאַראורזאַכט פון פעלערהאַפטע נירן. צו באַקומען ביי אַלע דילערס פאַר 50 ס. א באַקס, אָדער 6 באַקסעס פאַר $2.50, אָדער דירעקט, ווען איר שיקט צו דעם פריי, פון
THE DODDS MEDICINE CO. LTD.
Toronto 2, Ont.

בין איך ליובאַ, נאָ? ווער בין איך?...

— ווער דו ביזט?

זי איז צוגעגאַנגען צו אים נאָענט מיטן האַנטטוך איבער'ן אקסל, האָט זיך פאַר אים אויסגעצויגן אין איר גאַנצן וואוקס, ווי א סאָלדאַט, פאַרריסן דעם קאָפּ און די פלייצעס און, קוקנדיק אים גלייך אין פּנים, האָט זי וואוסנע ארויסגערעדט:

— גאָטפאָרן באַרים עטינבערג, קיין עווסקי קופּעץ . . . אין אמעריקע . . . (זי האָט געוואָלט זאָגן. א קלאָגעדיקער "סיג אַרמאַכער", האָט זיך אבער פאַרכאַפּט און געזאָגט): מיין גוטער פאָפּאַ; און ארומכאַפּנדיק זיך מיט אירע אַרמס אַרום אים א געלעכטער — איך וואָלט טאַקע אויך געוואָלט וואוינען לעבן די דאָקטוירים און די אדוואָקאַטן...

— איך שפּיי זיך אויס אויף דיינע דאָקטוירים און אדוואָקאַטן, א גרויסע מצרה . . . האָט ער געזאָגט אויפגערעגט — וואָס סטראַשעסטו מיך מיט דאָקטוירים? מיין אמאָליקער קאַנטאָרשטשיק וואָלדאיא איז דאָך אויך א דאָקטאָר . . . . דאָקטוירים, סטראַשעסט מיך . . . ווער

פלאָרס געלייגט מיט דעם מיט פינף און צוואַנציק יאָר צוריק ווערן נאָך אלץ זיין שיין מיט פינף און צוואַנציק יאָר שפּעטער.

אין קווארטער־קאַט ווייסער אוק, פליין רויטער אוק, מייפּל אָדער בוירטש

16

THE TRADERS TRUST COMPANY
אפיציעלע אסיינס, עקזעקיוטארס, אדמיניסטראַטארס,
פינאַנציעלע אגענטן
4טער פלאָר, יוניאָן טראַסט בילדינג טעלעפאָן 26 892

MACDONALD'S
Fine Cut
דער פיינסטער טאַבאַק פאַר די יעניקע וואָס מאַכן זייערע אייגענע סיגאַרעטס
15¢
MACDONALD'S Fine Cut SMOKING TOBACCO W.C. MACDONALD MONTREAL CANADA
ZIG-ZAG
פון יעדן פעקל טאַבאַק
ZIG-ZAG
סיגאַרעטן פּאַפּיר פריי
זאַמלט די קאַרטן פיקטשורס
279

יעקב קאָהען־בערלין, מאַכט דער־פאָלג מיט זיין טרופּע

לעצטן פרייטאָג אין שבת אוונט האָט יעקב (קאָהען) בערלין מיט זיין טרופּע, ווידער געהאַט 2 דערפאָלגרייכע אוונטן, ווען עס איז געשפּילט געוואָרן "מאַנקע פון אדעם", מוזיקאַלישע קאָמעדיע אין 3 אַקטן, פאַרפאַסט פון יעקב (קאָהען) בערלין.

ביידע אוונטן איז דער קויזנס טעאַטער געווען געפּאַקט, און דער עולם האָט זיך אַמוזירט צוזעענדיק די פאַרשמעלונגען.

"מאַנקע פון אדעם" איז א קאָמבינאַציע פון פאַרווייַלונג, געזאַנג, טענץ, שיינע מוזיק — פלוס אינהאַלט.

מען מוז צוגעבן, אז זינט די ראַזיקע טרופּע איז געקומען קיין ווינניפּעג, האָט זיך אנגעהויבן צו רודערן אין קווינס טעאַטער. עס האָט נאָך קיינמאָל ניט פּאַסירט לעצן ווינטער, אז שבת אוונט זאָל דער טעאַטער זיין אזוי געפּאַקט, ווי עס איז געווען דער פאַל לעצטן פרייטאָג און שבת אוונט און אויב דער עולם האָט אַזוי גוט אויסגענומען די פאַרשטעלונגען, מוז דאָ עפּעס זיין א צוציאונגס קראַפט, ווייל די ווינניפּעגער אידישע טעאַטער גייען איינען אָפּט, זייער אן אנטוישנדיקער עלעמענט, און עס פּאַסירט אָפט אז א גייער קאָמפּאַני געלייגט שפּילן דאָ 1טן אוונט פאַר א "געפּאַקטער הויז", און אויף מאָרגן דאַרפן זיי אליין איינפאָן . . .

נאָענט אנדערש איז מיט דער איצטיקער טרופּע. אנשטאָט איינצופּאַק דיר אליין ווערט יעדער פאַרשטעלונג אלץ בעסער באַוווּסט. דאָס איז א גוטער באַראָמעטער אויף צו מעסטן די פייאיקייטן פון יעקב קאָהענס חוש וואָס מען דאַרף געבן דורכשנישלאַכן אידישן טעאַטער גייער.

אפשר האָט יעקב (קאָהען) בערלין דערפילט, אז מען דאַרף געבן דעם עולם מער אנסאַמבל שפּיל און ווייניקער "סטאַרייזן". אפשר האָט ער דערפילט, אז דער עולם באַצאָלט פאַר דריי אָדער פיר אקטן טעאַטער, און מען דאַרף אים "דעלייווערן א גודס" אין פאַרלויף פון דער נאָנצער פאַרשטעלונג מיט דער הילף פון א גוט אייגעשפּילטן אנסאַמבל, ניט אכטערדיק צו דער "סטאַר" איז אין "דרעסינג רום" צו אויף דער בינע.

עס איז קיין סוד ניט, אז אין דעם קריזיס אין אידישן טעאַטער זיינען אין א גרויסער מאָס שולדיק די זעלבסט־גערקרוינטע "סטאַרס", און נאָנע אָפּט זיינען זיי דאָס ניט . . . אין דערמיט וואָס זיי רוקן זיך אויס אין פאַדערגרונד און זיי פאַרשטופּן דעם נאָנען אנסאַמבל אין הינטערגרונד פון דער בינע, פאַרטרייבן זיי דעם עולם פון טעאַטער, ווייל איין שוואַך מאַכט ניט קיין פרילינג . . . אנסאַמבל שוישפּיל, און ווער שמועסט נאָך גוטער אנסאַמבל שוישפּיל, ציט צו דעם עולם א סך מער אז איז א סך אינטערעסאַנטער איידער א מיטלמעסיקער "סטאַר" אליין.

* * *

ווען מיר האָבן געזען אַרטור ווינטערס אין דער ערשטער פאַרשטעלונג אין דער האַל פון דעם פייערמאַן, האָבן מיר זיך ניט געקאָנט פאַרשטעלן, אז ער זאָל קאָנען אריינקריכן אין א כאַראַקטער ראָל, ווייל די ראָל פון דעם פייערמאַן איז א מער וואָדעוויל שטיפעריי, ווי טעאַטער שפּיל. ער האָט אבער געוויזן אין זיין ראָל פון "אידל" אז ער קאָן "איינבייסן" א כאַראַקטער ראָל אויך — און נאָנען געלונגען געשפּילט פון וואָס דער עולם האָט זייער הנאה געהאַט.

מען קאָן ניט זאָגן קיין שלעכטס אויף מישא קאַלטונאָף ווי אזוי ער האָט באַהאַנדלט די ראָל פון ערי, דאָס איז א ראָל וואָס לאָזט זיך אפט ניט שפּילן, ווייל מען קאָן גיכער שאַפן עטוואָס באַשטימטס אין יעדער אנדער ראָל, איידער אין אזא ראָל ווי ערי. ער האָט עס געשפּילט מעשה פאַכמאַן.

אויך אין אזא לאַגע איז געווען נעלי גרעגוויל, אין דער ראָל פון חנה. דאָס זייַ נען ראָלן וואָס מען קאָן מיט זיי ווייַ ניט גרייכן, אבער זיי זיינען פאַרבונדן מיט דעם אינהאַלט, און יעדער אקטיאָר אָדער אקטריסע מאַכט פון זיי דאָס בעסטע וואָס מען קאָן. קיין באַשטימטע געזעצן ווי אזוי צו שפּילן זיי, זיינען ניט פאַראַן, אבער זי האָט אנגעוועגדעט די ריכטיקע מאָס פון שוישפּיל פאַר איר ראָל.

רייזאַ איידלמאַן אין דער ראָל פון דזשעני, האָט שוין געהאַט מער געלעגנהייט צו שפּילן, און זי האָט עס באַוויזן צו טאָן אויף זייער א טעאַטראַליישן אופן. זי האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט גאַנץ געלונגען די "צאַצקעריקע ווייבעלע."

לילי שוקין, די העלדן פון דער פאַרשטעלונג, אין דער ראָל פון מאַנקע האָט געשפּילט זייער א חנ'עוודיקע מאַנקע. זי איז געווען זייער אנגענעם פון דער בינע, און איבערהויפּט זייער צאַרט. אַסטערסטן איז זי געווען גוט אין אירע ריאיקע און שטיפערישע מאָמענטן, און דער עולם האָט פון איר מיט אנגעקוואָלן.

סאָל דזשאַזעפסאָן האָט אויף זיין שטייגער געשפּילט און געשפּילט די ראָל פון דזשעראַם און לוים מאַרקוס אין געוואָן כאַראַקטעריסטיש אין דער ראָל פון נייטן.

אנא זיגענלאַוב, האָט אין א גרויסער מאָס אַמוזירט דעם עולם אין דער ראָל פון מרס. גאָלדבערג, אלס סובדרעטן קומט איר א יישר כח פאַר שפּילן אזא ראָל, און פאַר דעם אופן ווי אזוי זי האָט עס געלונגען דורכצעפירן.

יעקב (קאָהען) בערלין, האָט געשפּילט גלענצנד די ראָל פון יצחק הירש קאַוואָל. איבערהויפּט איז ער געווען גלענצענד אין צווייטן אקט, באַלד ביי זיין דערשיינען אויף דער בינע. מען קאָן זאָגן, אז ער האָט אין דעם אקט געשאַפן א קונסט ראָל. ער איז געווען אויסגעצייכנט גרימירט און ער האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט א ריעז, א ברייט־ביינערדיקן געזונטן קאַוואָל.

דער האַרעפּאַשניק אין די פּראָסטע גוטסקייט און ערלאַכקייט האָט ארויסגעשריען פון זיין יידער באַוועגונג און אַטעם. די סצענע, וואו ער שטעלט פאַר ווי אזוי ער איז געקומען צו זיין פאָטער אויפ'ן קבר, איז געווען פאַרטרעפלאַך. אין דעם דאָזיקן אקט האָט ער באַמת אויפגעלעבט אן אלטן טיפּ וואָס איז פאַרשוואונדן געוואָרן פון אונזערע זכרונות. אין דעם צווייטן אקט איז שוין ביי אים פאַרשוואונדן געוואָרן דער קונסט טיפּ און ער איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין דעם געוויינלאַכן אויסגעפּוצטן אמעריקאַנער קאַוואָל, וועלכער ווערט שוין ניט אינטערעסאַנט, אבער אין דעם איז ער שוין ניט שולדיק, — אזוי איז דאָס לעבן.

א רעוויי פון אן אייזערנער האַנט, מערקט זיך אין אלע פאַרשטעלונגען פון דער איצטיקער טרופּע, און ווי עס ווייזט אויס שטודירט זיי אלע. די ראָל ווייל די "פּראַוע" פליסט ביי זיי פון די מייליער, און דאָס איז א גרויסע נויטווענדיקייט פאַר דעם דערפאָלג פון טעאַטער שפּיל. אויך זיינען די בינע אויסשטאַטונגען אויפגעלעבט געוואָרן מיט דעם אנקום פון דער יעקב (קאָהען) בערלין טרופּע אין קווינס טעאַטער.

כ. ג.

ווערקאַס אלסערס, רינגענדע וואונדז, עקזעמאַ און אלע אנדערע הויט קראַנקייטן געהיילט וויל אויר אַרבעט. לייכטע עלעכטס היים באַהאַנדלונג געוויזט פאַר א סך יאָרן וואו אלע אַטערע רפואות האָבן ניט געהאָלפן. א סך באַשטעטיקונגען. שרייבט צו:
NURSE DENCKER
610½ Portage Ave.
WINNIPEG
מרס. סטאָק, ביעלר, מאַנ., שרייבט: "אייער סערדיצין האָט געטאָן וואונדער פאַר מיר דער אלסער האָט זיך געבעסערט נאָכ'ן ערשטן טאָג אַנוועגדן דעם אינטמענט. איך קאָן אויף אזויפיל ניט אויסדריקן מיין דאַנקבאַרקייט א.ה.ו.

פאָרט ווילליאַם, אנט.

באַרא לאַסקין, האָט געוואונען דעם גאָלדענעם מעדאַל אין אן "אַראַטאָריקאַל קאָנטעסט" וואָס איז דאָ דורכגעפירט געוואָרן אין פאָרט ווילליאַם קאַלעדזש, פון די "דאָוטערס אָף עמפּייער טשאַפּטער," אויף דער טעמע: "קענעדא עמפּייער פרי טרייד."

דעם 25טן אפּריל האָט באַרא לאַסקין, דעם 25טן אפּריל האָט באַרא קאַפּ" פון טאָראָנטאָ, אויך פאַר זיינער אויסגעצייכנטער רעדע, די רילטער אין ביידע פאַלן האָבן באַוואונדערט זיין אַראַטאָרישע קראַפט און גרויסן טאַלאַנט.

באַרא לאַסקין, איז דער זון פון מר. און מרס. לאַסקין, 138 הערן סטרעט, פאָרט־ווילליאַם. ער איז אויך דער הויפּט רעדאַקטאָר פון דער צייטונג וואָס ווערט אַרויסגעגעבן אין קאַלעדזש, און ער איז דער פּרעזידענט פון דער יאַנג דזשוריען. ער איז אויך דער לערער אין דער הייגער תלמוד־תורה.

—(:-:)—

בר מצווה

מר. און מרס. שמואל שעפער האָבן זונטאָג דעם פערטן מאַי, געפּראַוועט די בר־מצווה פון זייער זון ישראל, אין בנין ברית האַל. א גרויסער עולם איז געווען אנוועזנד. דער בר מצווה האָט געלערנט אין העבריאיש און אין ענגליש. זיין שטייגער גוט אויסגענומען געוואָרן פון דעם עולם.

באַרא לאַסקין, זיין לערער, האָט געדערט אין העבריאיש אין אין ענגליש. דער עולם האָט פאַרבאַרבט אין א פריי־לאַכער שטימונג ביי שפּעט אין דער נאַכט. און אלע פאַראַמאָלטע האָבן געוואונען מר. און מרס. שמואל שעפער, אז זיי זאָלן מגדל זיין זייער זון, לתורה, ולחופה, ולמעשים טובים.

א פאָרט־ווילליאַמער תושב

CANADIAN NATIONAL EXPRESS
ווען איר שיקט געלט צו אייערע קרובים אין קאַנאַדע רופט אָדער אוקראַינע, פּוילן אָדער רומעניע, דאַרפט איר זעען, אז עס זאָל געשיקט ווערן דורך דער
קענעדיען נעשאָנאַל עקספּרעס
דאָס געלט איז זיכער און ווערט צוגעשטעלט גלייך אין הויז צו דער זעלבער צייט אויסגעצאָלט אין אמעריקאַער דאָלאַרן. יעדע קבלה (רעסיט) פאַר דעם געשיקטן געלט פון דער קענעדיען נעשאָנאַל עקספּרעס איז נאַראַנטירט
פאַר ווייטערע איינצעלהייטן שרייבט
Canadian National Express
355 McGill St., Montreal
יעדער אנגעגעבן פון דער קענעדיען נעשאָנאַל ריישלווייז (איינזנבאַנען) קאָן שיקן געלט אַהיים. ווען איר שיקט פעקלאַך, פרעגט שטענדיק פאַר קענעדיען נעשאָנאַל עקספּרעס

א גענוגנדיקער זאַפּאַס
הייסע וואַסער
פאַר בלויז
$1.00
איינצאָלן
באַלאַנס לייכטע טערמינען
שטעלט אריין אין אייער היים אן עלעקטרישן
וואַסער היטער
טעלעפאָן 132 848
Winnipeg Hydro
55-59 PRINCESS ST.

יעקב קאָהען־בערלין, מאַכט דער־פאָלג מיט זיין טרופּע

הר אין א צאַפּ: איך האָב טאַקע מיט דיר געוואָלט ווען דעם ריידן . . . דו ווייסט? איך האָב דאָרט געטראָפן א לאַנדסמאַן אונזערן . . .

—אונזערן א לאַנדסמאַן? . . .

ער האָט זי אנגעקוקט צעמישט. דער גראַנט, אז זיינען א לאַנדסמאַן האָט געוועזן זיין ליובאַ'ן אין א פאַבריק, אַרבעטנדיק, האָט אים א ברען געטאָן אין מח, ווי א שטיק פייער.

— עס וועט דאָ היינט זיין, האָט ער געזאָגט . . .

— ווער איז ער? — האָט באַרים שטיל געפרעגט.

— דער אלטער אהרן סמיטשיק, — האָט ליובאַ געענטפערט און האָט אָפּגעקערט דעם קאָפּ.

— ווער? — האָט ער אויסגעשריען,

— אהרן סמיטשיק? . . . אונזער אהרן? אונזער אלטער פריקאַזשטשיק? ליובאַ,

— האָט ער זיך א וואָרף געטאָן צו איר — דו לאַכסט ניט פון דיין פאַפּאַ'ן . . .? דו האָסט אים טאַקע געזעען, דעם אלטן אהרן? . . . ער לעבט נאָך . . .

— געוויס לעבט ער, אז איך האָב אים געזעען, — האָט ליובאַ ווידער א קער געטאָן צו אים מיט א שמייכלענדיקן פּנים:

— ער וועט דאָ היינט זיין . . . ער האָט מיך באַלד דערקאָנט, ווי נאָר איך בין אריין אין פאַבריק . . . שוין א יאָר פינף, ווי ער האָט מיך ניט געזעען. זייט ער איז פון אונז אוועקגעפאָרן צו זיין זון אין אמעריקע.

זי איז אנטשוויגן געוואָרן. באַרים האָט געקוקט אויף איר מיט גרויסע אויגן, אקורעט ווי ער וואָלט ניט געגלויבט זיינע אויערן.

אין זיין געדעכטניש האָט פּלוצים אויפגעלעבט דער אלטער אהרן מיט זיין שפּיציקן בערדל אין מיט זיין אייביק קאַלטן ווינטערזיקן שמייכל אין די רויטע אויגן. ער האָט זיך דערמאָנט, ווי מיט פינף יאָר צוריק, בעת דער אלטער אהרן, פאַר זיין אוועקפאָרן אַרום זיין זון אבראַשאַ'ן, אין אמעריקע, האָט זיך געזעגנט מיט אים באַרים'ן זיין באַלעבאַס, ביי וועלכן ער איז אָפּגעווען העכער 15 יאָר, פריער מיט זיין זון און נאָכדעם אליין, — ווי ער, דער אַלטער, איז דאַן צוגעפאָלן צו אים, באַרים'ן, און צו אניוטאַ'ן און האָט זיי די הענט געקושט און געדאַנקט מיט טרערן אין קול פאַר דאָס ברויט, וואָס זיי האָבן אים געגעבן עסן אזוי פיל יאָרן . . . ער, באַרים, האָט זיך דאַן אויך שיר ניט צעוויינט, זעגענענדיק זיך מיט דעם אלטן . . . ווי שטריינג ער איז ניט געווען צו זיינע מענשען, האָט באַרים דאַן אין דער לעצטער מינוט ביים זעגענען זיך דערפילט א בענקעניש נאָך זיין אלטן, געטרייען פריקאַזשטשיק און עטוואָס, וואָס איז ענלאַך געווען צו ליבע . . . און צו דעם געלט, וואָס ער האָט אים דאַן געשענקט, האָט ער אים צוגעלייגט נאָך א פינף־און־צוואַנציק דאָלאַר און נאָך עטלאַכע שטיקלאַך פון זיינע אלטע מלבושים . . .

— נעמט מיט זיך, אפשר וועט עס דיר צוגוט קומען — האָט אים באַרים געזאָגט, — אפשר וועט עס דאָרט דיין אבראַשאַ'ן צוגוט קומען . . .

פון יענער צייט אן האָט ער פון דעם אלטן אהרן ניט געהערט און ווען ער, באַרים, איז אין אמעריקע געקומען, איז אים אין קאָפּ ניט געלעגן נאָכצויפרעגן זיך אויף יענעם און אָט. פּלוצים, דערציילט ליובאַ, אז זי האָט־יענעם געזעען אין דער פאַבריק! . . .

— וואָס האָט ער געזאָגט, אז ער האָט דיך דערזעען אין פאַבריק? — האָט באַרים מיט א ציטערדיקן קול געפרעגט.

— וואָס איז דער אונטערשייד, — האָט ליובאַ געענטפערט סטאַרענדיק זיך צו שמייכלען.

— דאָך . . . האָט ער ניט געמיינט, אז דאָס איז דיין פאַפּאַ'ס פאַבריק? . . .

—ניין, דאָס האָט ער גראַד ניט געקאָנט מיינען — האָט ליובאַ געענטפערט. — ער ווייסט צו גוט, וועמענ'ס פאַבריק דאָס איז! . . . איי, ער האָט זיך אזוי צעוויינט, ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אז איך מוז ארבעטן! — האָט זיך ביי ליובאַ'ן ניט ווילנדיק ארויסגעריסן.

(פאָרטזעצונג — טסט)

דער הערקולעס
קאַוסטער בריק
"דער קליינינקער יאַט מיט דעם גיגאַנטישן גריף"
אן אויסשליסלאַכע פּיטשור אויף
C·C·M·Bicycles

סי. סי. עם. בייסיקלס
זיינען אויף דער אויסשטעלונג אין דעם ספּאָרטינג גודס סעקשאָן פון
THE T. EATON Co LIMITED
WINNIPEG - CANADA

סי. סי. עם. בייסיקלס — וועלאָסיפעדן — דזשאַיסיקלס
דריטער פלאָר
טעלעפאָן 235 846
Ashdowns
CANADA'S FINEST HARDWARE
איצט אויף דער אויסשטעלונג

בלוטיקע טעג

ראמאן פון אידישן לעבן אין דער צייט פון די ערשטע יארן פון דער וועלט מלחמה

פון י. נארמאן

(פארטזעצונג)

— מיין פאטער וועט מיך גארניט פרעגן, — האט די שיינע מיידל געענטפערט באשטימט, — איך אבער וויל פארן מיט דיר. איך ווייס פאר וועלכן צוועק דו פארסט און פיליכט וועל איך דיר קאנען מיטהעלפן. דאך זאג איך דיר, אז וואס עס זאל ניט פאסירן, און וואס דו זאלסט ניט אויסגעפינען וועגן דיין אפשטאמונג, איך וועל אימער בלייבן געטריי מיין ליבע צו דיר.

ראגאווין האט זי אנגעקוקט מיט דאנקבארע בליק, אבער זיין געזיכט איז געבליבן ערנסט ווען ער האט געזאגט:

— איך וואג נאך היינט ניט צו טראכטען וועגן דיר, רחל, ביז איך וועל דערפארן מיין פארגאנגענהייט; אבער איך וועל צו דיר שרייבן און איך וועל זיין גליקלאך ווען דו וועסט מיר ענטפערן. איך וועל פארן צוערשט נאך פעטראגראד, אום צו זעען עטלאכע פון מיינע חברים — סטודענטן.

דעם זעלבן טאג האבן רחל פרידלאנדער מיט שלמה ראגאווין און זיינע ביידע פריינט פארלאזן בערלין. אויף דער רוסישער גרעניץ אבער האבן זיי זיך צעשיידעט. ווערנד רחל איז אפגעפארן נאך לאווין, האבן די דריי פריינט זיך געזעצט אויפ'ן צוג, וואס האט זיי געזאלט ברענגען נאך פעטראגראד.

און עס איז געווען ווי דער דירעקטאר מעלמאן האט פאראויסגעזאגט. אין פינף טעג ארום איז שוין דערקלערט געווארן קריג צווישן רוסלאנד און דייטשלאנד און טאקע באלד נאכדעם האט זיך די מלחמה אנגעפאנגען.

קאפיטל 5

דער גרויסער זיג פון די דייטשן אין פוילן און אין ליטע אין דער ערשטער צייט האבן געבראכט פאר די פאליאקן אן אומדערווארטעטן גליק. די דייטשן האבן זיך געפילט ניט גאנץ זיכער אין די אקופירטע געגנטן און זיי האבן מיט אלע מיטלען געזוכט צו געווינען די פריינטשאפט פון די איינוואוינער, דאס מיינט פון די פאליאקן.

שוין אין דעם ערשטן מאנאט, ווען זיי האבן אריינגעשטעלט זייער פוס אין רוסיש פוילן האבן די דייטשן דערקלערט, אז זיי וועלן מאכן פוילן פאר אן אייגענער מלוכה און האבן פארשפראכן די פאליאקן גאלדענע בערג. און אום צו באווייזן אז זיי, די דייטשן, זיינען טאקע וואס זיי רעדן, האבן זיי די פאליאקן אוועקגעגעבן די גאנצע מאכט איבער די אידן, האבן געלאזט די פוילישע פריצים פארנעמען די וויכטיקסטע עמטער און זיי האבן אוועקגעזעצט פוילישע גובערנאטארס און פאנאנדערגעשיקט פוילישע באאמטע אין אלע שטעט און שטעטלאך.

צווישן די דאזיקע נייע הויכע באאמטע וועלכע די דייטשן האבן באשטימט, איז אויך געווען פאן בושעווסקי. דער דאזיקער פריץ פון פעטרון איז ביי די דייטשן געשטאנען אין א באזונדערער גנאדע, ווייל ער האט דאך איבערגעגעבן אין זייערע הענט די שטעטל לאווין. ער האט דאך זיי אריבערגעפירט די לאווינער בערג, אז זיי האבן געהאט זייער זיג אן א שאס פולווער. ער האט זיך ארויסגעוויזן געטריי ביי די דייטשן ווי זיי האבן געגלויבט און דערפאר האט ער דאך געמוזט גוט באלוינט ווערן.

פאר זיין באלוינונג האט נאך מער געארבעט דער אפיצער לעמקע, מיט וועמען פאן בושעווסקי האט זיך באזונדערס באפריינדעט, דען ביידע זיינען געווען גלייכע שארלאטאנעס. ביידע שרעקלאכע אויסוואורפן, און ביידע האבן געהאט איין ציל, די ליבע צו דער שיינער רחל פרידלאנדער, וועלכע איז פארשוואונדן געווארן אין יענער נאכט פון יום כפור און וועלכע ביידע האבן נאך געהאפט אויסצוגעפינען.

אט די דאזיקע ליבע צו דער שיינער רחל האט אנטוויקלט צווישן — דעם פוילישן פריץ און דעם דייטשן קאמאנדיר א שטילע קאנקורענץ, דען באטש לעמקע האט די אידישע מיידל קיינמאל ניט געזען, האט ער אבער געהערט פון איר, און זיין פאנטאזיע האט אויפגעפלאמט צו איר ליידנשאפטלאך, און אום לויז צו ווערן פון זיין פוילישן פריינט, וועלכער האט אויך געליבט רחל'ען, און האט געקאנט ווערן זיין געפערלאכער קאנקורענט האט לעמקע באשלאסן אים צו דערווייטערן פון לאווין.

און אזוי האט דער דייטשער קאמאנדיר אוועקגעשיקט צו דער מיליטערישער פארוואלטונג א גלענצענדיקן רעפארט איבער דער טעטיקייט פון פאן בושעווסקי און האט אים רעקאמענדירט צו באשטימען אלס גובערנאטאר פון וואקנא.

ווען פאן בושעווסקי האט געקראגן די בשורה, אז ער ווערט געשיקט אלס ציוויל גובערנאטאר נאך וואקנא, האט ער זיך מיט דעם הויכן אמט גארניט דערפרייט. דער געדאנק, אז ער וועט ניט מער קאנען זוכן רחל פרידלאנדער און ניט האפן אויף איר, האט אים שטארק געקרענקט, און אין אן אנדער צייט וואלט ער פיליכט דעם אמט ניט אנגענומען און וואלט געבעטן אן אנדער אמט אין לאווין גופא, היינט אבער האט ער געמוזט פארלאזן די שטעטל, ער האט זיך געזען דערצו געצוואונגען דורך זיין באגעגעניש מיט מאריע'ן, מיט דער פארשלייערטער דאמע, וועלכע ער האט מיט 22 יאר צוריק פארפירט און רואינירט.

זיין באגעגעניש מיט מאריע'ן האט אים אויפגעציטערט און אין דער זעלבער צייט אים געבראכט אין א ווילדן צארן. ער האט דאמאלסט געהאט נאר וואס פארלאזן דאס דייטשע מיליטערישע געריכט פון לאווין מיט א צופרידענעם שמייכל, ווייל דער רב און שמואל פרידלאנדער זיינען פארנומען געווארן אלס משכנות, און ווייל די אידן פון שטעטל שטייען ביי די דייטשן אין פארדאכט אלס שונאים. דאס אלעס צוזאמען איז פאן בושעווסקי געווען זיכער, מוז פאר אים שנעלער געווינען די ליבע פון רחל'ען, וועלכע איז געבליבן גאנץ הילפלאז; און דא קומט אים גאר אנטקעגן דער אפפער פון זיין אמאליקער זינדיקער ליבע, די מיידל, וועלכע ער האט שוין לאנג פארגעסן.

זיין דיקער פנים איז געווארן בלוט רויט פון צארן.

—מאריע, — האט ער ארויסגעברומט, — איך האב גארנישט געגלויבט, אז דיר וועט גאר איינפאלן מיך צו פארפאלגן, נאכדעם ווי צווישן אונז איז שוין לאנג אלעס געענדיקט.

— עס פארשטייט זיך, — האט מאריע געענטפערט מיט א ביטערן שפאט, — א מאן פארפירט אן אומשולדיקע מיידל, רואינירט איר און ווארפט איר אוועק, און עס איז פאר אים אלעס געענדיקט; ביי א פארפירטע פרוי איז אבער קיינמאל ניטא קיין ענדע. זי ליידעט אייביק די גהינום־קייטן פאר איר לייכטזיניקייט.

— וואס ביסטו געקומען אהער! מיר זאגן מוסר? — האט דער פאליאק געפרעגט מיט כעס, — דעם מוסר האסטו געזאלט באהאלטן פאר זיך אליין מיט איבער 22 יאר צוריק, ווען דו האסט זיך צו מיר איבערגעגעבן.

— איך בין געקומען אהער, ניט אום צו מוסר'ן דיך, יאן, — האט די אומגליקלאכע פרוי געענטפערט מיט א געבראכענער שטימע, — איך וויל דו זאלסט מיך אוועקגעבן מיין קינד — אונזער קינד.

דער פאליאק האט מיט א שפאטישן שמייכל א קוועטש געטאן מיט די פלייצעס.

— און וואס זשע, דו ביינקסט אזוי שטארק נאך דיין קינד? — האט ער געפרעגט ברוטאל, — ערשטנס איז ער היינט שוין ניט קיין קינד, ער איז שוין א מאן, ער איז שוין 21 יאר אלט; צווייטענס איז ער א קריסט, דען דער מאן, וועלכער האט אים אוועקגעפירט, האט אים אריינגעגעבן אין א קריסטלאכער הויז, אזוי האט ער מיר געזאגט און דריטענס, ער איז אין זיכערע הענט און ער קאן גאנץ גוט אליין זיין שטעטל בייסטיין, און ער נוטיקט זיך ניט אן דיר.

דער דאזיקער שפאט פון דעם מאן, וועלכער האט איר אומגליקלאך געמאכט, האט מאריען שיר געטריבן צו וואנזין פון צארן און הארץ ווייטאג, און אויפגערעגט ווי זי איז געווען האט זי אנגעכאפט דעם פאליאקס האנט און זי האט אויסגערופן:

— יאן, פארוואס פייניקסטו מיך אזוי? האסטו דען גאר קיין געפיל ניט צו אן אומגליקלאכער מוטער, וועלכע איז עלנט און פארשטויסן אין דער גרויסער וועלט און זוכט איר קינד, אלעס וואס איז איר געבליבן פון איר אומגליק און שאנדע.

ברוטאל האט פאן בושעווסקי ארויסגעריסן זיין האנט פון אירער, ארויסברומענדיק א שרעקלאכע קללה, און ער איז מיט שנעלע טריט געגאנגען ווייטער, ארויס פון שטעטל.

האט פאן בושעווסקי ווירקלאך געהאט אן אינטערעס צו פארלייקענען פון דער אומגליקלאכער פרוי איר קינד?

ער איז אין אמת'ן געווען מער שטאלץ ווי ברוטאל. ער האט אליין ניט געוואוסט וואו עס געפינט זיך דאס קינד פון זיין אמאליקער זינדיקער ליבע, דען זייט ער האט דעם שבת־גוי דאמיניק באאויפטראגט צו רויבן דאס קינד פון זיין מוטער האט ער מער וועגן אים ניט געטראכט און ער האט אין אים אינגאנצן פארגעסן, אבער ער איז געווען צו שטאלץ צו זאגן דער אומגליקלאכער אז ער ווייס ניט פון דעם קינד. ער האט ניט געוואלט צו פארלירן די מאכט איבער איר. אויסער דעם האט ער געוואוסט, אז דאמיניק דער שבת־גוי איז אים א שונא און וועט אים ניט זאגן, וואו ער האט דאס קינד אהינגעטאן. דאס אלץ אבער האט מאריע ניט געדארפט וויסן, און אום צו פארדעקן פון איר זיין שוואכקייט האט ער דערפאר זיך באנומען צו איר זייער ברוטאל. ער איז געווען צו איר גרויזאם, ווי יעדע פייגלינג, וואס וויל באהאלטן זיין שוואכקייט.

די אומגליקלאכע פרוי אבער, וועלכע האט געוואוסט אז איר קינד איז גערויבט געווארן פון זיין אייגענעם פאטער, איז אים איצט נאכגעגאנגען וויינענדיק. אז ער זאל איר זאגן וואו איר קינד איז.

(פארטזעצונג קומט)

:: קווינס טעאטער ::
מארגן, מיטוואך, מאי 21טן
אויפן אלגעמיינעם פארלאנג
"גענגסטער ליבע"

פרייטאג און שבת אוונט
מאי 23 און 24
יעקב (קאהען) בערלין אלס "טעדי אן פיס", אין
:אסן פון פארברעכער
מיט 10 נומערן געזאנג
באלד קומט — "פאלעסטינע"
מיטוואך אוונט, מאי 28טן
יעקב (קאהען) בערלינ'ס יום־טוב
"וואלוועלע גנב"

: אמפיטעאטער :
דאנערשטאג אוונט, מאי 22
פרייטאג בייטאג און אוונט
מאי 23טן
מינעאפאליס
סימפאני ארקעסטער
70 מוזיקאנטן
טיקעטס אין ווינג, פיאנא קא. לטד. און פיפלס בוק סטאר, 816 מיין סט.
אוונט, 2.50 $2.00 $1.50 $1.00
מאטינע, $1.00

סאן לייף אשורענס קאמפאני אף קאנאדע
אנאנסירט די באשטימונג פון
מר. בען דזש. סיגעלמאן
מר. מ. ב. מאראניץ
אלס פארטרעטער אין צוגאב צו איר וויניפעגער בראנטש

חיה רחל ראבינאוויטש ע"ה

מיר, די מיטגלידער פון דעם אידישן פריינט לאדזש דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו אונזערע ברידער וועלוול און שלמה ראבינאוויטש, אויף דעם פארלוסט פון זייער מוטער. מיר ווינשן זיי געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

די אידישע פריינט לאדזש

די ווערטן אנגעבאטן אין
דיימאנדס
אין
בוירקס
קאנען ניט איבערטראפן ווערן
Henry Birks & Sons, Ltd.

טאקעטס קאנווענשאן אין וויניפעג

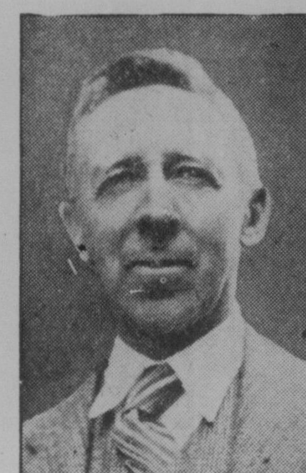

ל. ר. גרין

מר. ל. ר. גרין, וויצע־פרעזידענט און דזשענעראל מענעדזשער פון טאקעט לימיטעד, איז דא געווען דער גאסט ביי דער קאנווענשאן וואס איז אפגעהאלטן געווארן אין ראיאל אלעקסאנדרא האטעל פון די וועסטערן סיילסלייט פון טאקעט לימיטעד, פאר די לעצטע דריי טעג.

אין אן אינטערוויו מיט א רעפארטער פון "דאס אידישע ווארט" האט מר. גרין דערקלערט, אז ער האט געהאט זייער א דערפאלגרייכע קאנווענשאן, און ניט געקוקט וואס די צייט איז ניט אזוי גלענצענד, פארגרעסערן זיי דאך שטענדיק די ביזנעס. נאך מער, זיי האבן פארגרעסערט דעם פארקויף פון באקינגהאם סיגארעטס אין א גרויסער מאס.

די דאזיקע קאנווענשאן איז אפגעהאלטען געווארן פאר די זומער מאנאט סיילס, און מר. גרין דערווארטעט א גרויסע פארבעסערונג אין ביזנעס אין דער וועסט אין דער זייער נאענטער צוקונפט.

פאלגנדע זיינען אנוועזנד געווען ביי דער קאנווענשאן: ל. ר. גרין, וויצע־פרעזידענט; פ. ווילא, דיסטריקט סיילס מענעדזשער; וו. ס. פעיר, סאסקאטשעוואן, סופערוויזער; א. ע. סימקין, אלבערטא, סופערוויזער; וו. ב. טאד, וואנקאווער, סופערוויזער; ע. דזש. וועסט, אדווערטייזינג סופערוויזער; וו. א. הילאנד, קאלגארי, סופערוויזער.

פארטרעטער: ה. סוכעראוו, מ. פולטאן, דזש. סמיט, ה. ליינטש, וויניפעג; ל. וואודווארד, ס. מאניטאבא; ד. קערי, ברענדאן, מאנ.; מ. ראס, נארט, מאנ.; א. גאלאגער, פ. ארטור פארט וויליאם, אנט. וו. פעטערסאן, מוס דזשא, סאסק.; סי. דעלהיי, סאסקאטון, סאסק.; ר. פאועל, רעדזשיינע, סאסק.; דזש. פארד, מוס־דזשא, סאסק.; דזש. האמילטאן, יארקטאן סאסק.; מ. יאנג, קעמראס, אלטא.; סי. גידי, מעדיסין העט, אלטא.; ט. דזשי. אבראמס, עדמאנטאן, אלטא.; פ. ר. אבראמס, דרום אלטא.; ה. אייקינס, קאלגארי, ה. דזש. ראנקאן, עדמאנטאן, פיס ריווער, אלטא.

מר. גרין פארט אפ קיין האמילטאן מארגן אוונט און ער פארט אוועק מיט גרויס ענטוזיאזם וועגן דער וועסט, וואו די אויסזיכטן זיינען א סך ליכטיקער ווי ער האט זיך פארגעשטעלט.

—(::)—

ווער עס זינגט איצט אין קווינס טעאטער

(אן אויסדרוק פון אנערקענונג צו מר. קאלטונאף פאר זיין זינגען אין לאס־אנדזשעלעס, קאל., סעפטעמבער 5טן, 1928).

מיין טייערער מר. קאלטונאף:

דערמיט וויל איך אויסדריקן מיין פערזענלאכע הויכשעצונג און דאנק צו אייך פאר אייער לאיאלער און איבערגעגעבענער באדינונג וואס איר האט געגעבן צו דער "פאסיפיק סאוטוועסט עקספאזישאן", — אין ארויסהעלפן צו פארוויילן דעם מיליאן אדער מער געסט, וועלכע זיינען פארבייגעפארן דורך אירע טויערן פון דעם דערעפענונגס טאג, ביז עס האט זיך פארמאכט. איך פיל, אז אייער גרויסער טאלאנט אלס מוזיקער האט מאטעריעל געהאלפן צו געבן דער דאזיקער "עקספאזישאן" דעם טאן פון קוואליטעט און אויסצייכענונג, וואס ס'האט עס געמאכט אומפארגעסלאכבאר אין דער געשיכטע פון עקספאזישאנס. אייערע אומגעהויערע דראמאטישע פעאיקייטן און אייער גלענצענדע שטימע און אייער העפלאכע פערזענלאכקייט האט פאר אייך געוואונען בוכשטעבלאך הונדערטער טויזנטער פארערער און פריינט.

איך האף אז דאס וועט זיין מיין פריווילעגיע צו פארזעצן אונזער באקאנטשאפט און אין דער צוקונפט צו האבן די געלעגנהייט צו זיין ווידער מיט אייך צוזאמען.

עס גיט מיר איבערגעגעבענע פארגעניגן צו לאזן אייך וויסן אז אין גיכן וועט איר באקומען אן ערן־דיפלאם פון דער עקספאזישאן צוזאמען מיט א גאלדענעם מעדאל.

מיט העפלאכע גרוס,
זייער אויפריכטיק, אייערער,
"פאסיפיק סאוטוועסט עקספאזישאן"
ארנאלד קראקמאן
בארד אף קאנטראל

היינט אויף דער ראדיא

CKY
וויניפעג
3.00—מוזיק פראגראם.
6.45—קאנצערט.
7.30—באקאנגעם האלבע שעה מוזיק.
CNRW 780
וויניפעג
8.00—סי. ען. אר. טראנסקאנטינענטאל נעטווארק.
CJRW 499.7
פלעמינג
5.40—מוזיק.
6.00—אנקל פיטער.
8.00—סטודיא מוזיק.
8.30—אירל היל'ס ארקעסטער.
CJGX 650
יארקטאן
7.15—פריידי פארמערס ראדיא שעה.
WGN 720
5.30—שיקאגא. קאנצערט אנסאמבל געזאנג.
WHK 1390
6.30—קליוולאנד. פראשייטענע פראגראם.
WTAM 1070
7.00—קליוולאנד. עווערעדי שטונדע.
WENR 870
8.00—שיקאגא. היים קרייז מוזיק.
WTAM 1090
8.30—קליוולאנד. אר. קיי. א. שטונדע.
WLW 700
9.00—סינסינעטי. פיטשער.
WGN 720
9.30—שיקאגא. פיטשער, סימפאניע.
WIBO 560
9.30—שיקאגא. טאנץ מוזיק.
WLW 700
10.00—סינסינעטי. געמישטע פראגראם.
WMAQ 670
10.00—שיקאגא. טאנץ מוזיק.
WGN 720
11.00—שיקאגא. ארקעסטער.
WTMJ 620
11.00—מילוואקי. מוזיק. פראגראם.
12.00—מילוואקי. קלאסיקס.

NEW PALACE THEATRE
היינט און מארגן
רוט טשאטערטאן אין
דעם דאקטארס סעקרעט
אויך רייענדע קאמעדיע, פיטשורעטס
פאקס מואוויטאן נייעס

אין פעלעס טעאטער

זייער אן אינטערעסאנטן און שפאנענד בילד, ווערט געוויזן היינט אין פעלעס טעאטער. דאס בילד הייסט "דעם דאקטאר'ס סעקרעט". רוט טשאטערטאן, שפילט די הויפט ראל, צוזאמען מיט א גוטן קאסט. די פעלעס פאטראנען וועלן אין דער דאזיקער בילד געפינען גרויס אינטערעס. עס ווערט אויך געוויזן א רייענדע קאמעדיע, פיטשורעטס און פאקס מואוויטאן נייעס.

INCOME TAX SERVICE
AUDITS, FINANCIAL REPORTS
INVESTIGATIONS
בוקקיפינג סערוויס
ס. א. פארטינאל
— מיט —
דזשא. לוס און קאמפאני
Chartered Accountants, Auditors
204 עיוועניו בלאק, טעלעפאן 23 942
רעזידענס פאן 24 524

נייע, שנעלע, פראמפטע באדינונג צו סעלקירק
אונזערע טראקס וועלן קומען צו אייער ווערהויז נאך פראכט און זיי וועלן ליפערן דירעקט דעם זעלבן טאג צום פלאץ אין סעלקירק.
דער רייט איז 20 סענט א הונדערט פונט, מיט א מינימום טשארדזש פון 25 סענט א שיפמענט.
ספעציעלע קוואטיישאנס אויף טראק לאד לאסט
פאנט 347 842 אדער 348 842
און א טראק וועט צו אייך קומען
Winnipeg, Selkirk & Lake Winnipeg Railway
2nd Floor, Electric Rly. Chambers

זעט אונזערע נייע ספרינג סחורות
א גרויסער אויסוואל פון וואס אויסצוקלייבן
Dominion Furniture Co., Limited
499 NOTRE DAME AVENUE
PHONES: 86 195 — 87 873

וואנצן און קאקראטשעס
פארניכטעט. ארבעט גאראנטירט
CHARLES RIESS & CO.
376 Colony St. Phone 33 529

Classified Section קלאסיפייד סעקשען
ספעציעלע פרייזן פאר אדווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג:
פאר 3 מאנאטן $2.15
פאר 6 מאנאטן $4.00
פאר 1 יאר $7.50
איין מאל 5 ס. פער "אינטש ליין"
פאר א וואך 20 ס.
פאר א מאנאט 75 ס.

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

פליטשוואטע מענער — נייע האר — אין 10 ביז 60 טעג גאראנטירט: שארבן קרעץ, דענדראף, שארבן עקזעמא, געהיילט דורך פרענקס באהאנדלונג.
FRANKS, 207 Montgomery Bldg.
215½ Portage Ave.
קארנער נאטער דיים.

SIMPSON & COMPANY
בייליפס
ליסענסער און באנדעד
ה. סימפסאן, מענעדזשער
404 McINTYRE BLOCK PH. 89 008

געלט!
פאר אייערע באלדיקע נויטן
$50 ביז $500
צוועלף מאנאטן צו באצאלן עס צוריק. ריזאנעבל רייטס. פינקטלאכע באדינונג. שטרענג פארטרויטלאך.
אפן טעגלאך ביז 7.30 נאכמיטאג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

R. B. ORMISTON
פלאריסט
צווי סטארס צו אייער באדינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראפירט איבעראל

PEACOCK TAXI
נייע נידעריקע פרייזן
50 סענט, 75 סענט, שטאט רייזעס
$2—$1.75 א שטונדע
מיר נוצן נייע נעש סעדאנס אויסשליסלאך
טעלעפאן 23 100

מיט מאניע וואלף
גוט באקאנט וויניפעגער דרעססמייקער אין שניידערן האט זיך ערשט צוריקגעקערט פון אייראפע.
615 Winnipeg Piano Bldg.
Phone 22 430; Res. 51 650

פאונדיישאנס פאר מצבות געמאכט און פארריכט פאר אייער צופרידנהייט.
JOHN SCHALER
Phone 5993921

מאריס דעליקאטעסן
מיר פארקויפן אלע סארטן ווארשט, גערויכערטע און געפעקלטע פליישן און וויינערס — אויך אימפארטירטע, א פולע ליניע פון אידישע דעליקאטעסן
223 דאפערין עוו., טעל. 57 617

PUHLMANN HERB TEA
פאר אסטמא, בראנכיט, הוסט, היי פיווער
קומט, שרייבט אדער טעלעפאנירט
W. J. WHIDDEN & CO.
643 Somerset Bldg. Phone 26 931

A. MUIR
אוטאריזירטער
דוקא פינישינג סטיישאן
פענדערס און באדי ריפעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

מיר לאדן אייך איין צו אטענדן
די ליכטיקערע היים
דעמאנסטריישאן
מיטוואך און דאנערשטאג, מאי 21 און 22
WINNIPEG WALLPAPER & PAINT, LTD.
614 Portage Ave. Phone 72 312

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

א מציאה פאר דעם וואס ווייסט
5 רום באנגאלאו מיט באהייצטער סאן רום, אוק פיניש, בעסטע פלאמבינג, גרויסע צימערן, גוטער גאראדזש, גרויסער לאט, 41 ביי 300, אין שענסטן געגנט פון דער נארט ענד. פאר בלויז $5,500.
נארט ענד, גראסערי און דעליקאטעסן, שיינע סטאר מיט 4 שיינע צימערן מיט אלע באקוועמלאכקייטן, אין גוטן לאקיישאן, וואס מאכט א אומזאץ א פיינעם לעבן צו מאכן. קיינע פיקטשורס צו קויפן, לאזט ניט דורך די געלעגנהייט.
א זייער גוטע דזשענעראל סטאר מיט אן אפ־טודייט סטאק פון $15,000. יערלאכער אומזאץ $50,000. אין מאניטאבא שטעטעל מיט א גרויסער דייטשער באפעלקערונג. צו פארביטן פאר א קליינעם בלאק אדער א גוטע הויז.
סוויטס צו פארדינגען און פארשיידענע אפארטמענטס אין דער נארט ענד.
אינשורענס פאר אלערליי צוועקן. געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט.
Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 53 807

סייל אויף ניי־מאשינען. $15 און העכער פאר גאראנטירטע זינגער מאשינען. טעלעפאנירט, שרייבט אדער קומט צו 300 נאטער דיים עוו., קאר. פרינצעס. טעלעפאן 86 171.

גרענד מארוי — גרענד ביטש
פולשטענדיק געפורנישטע הויז, 15 רומס דאבל לאט, גאראזש און פארקויפן, שווארצער געזונט. גרייט פאר ביזנעס צו יעדער צייט. גרויסע דיינינג רום. אפענער פייערפליים. פאר אן אפאינטמענט זיך ווענדן אין 128 אינקסטער בולווארד, טעלעפאן 52 552.

צו פארקויפן א 5 רום סטאקא באנגאלאו אין 160 אלפרעד עוועניו. נייע מייפל פלארס, פראקטיש אויסגעשטאט מיט אלע באקוועמלאכקייטן. פרייז פאר שנעלן פארקויף $3,000. טעלעפאן 51 188.

לענסדאון עוועניו, 6 רומס. סוערס און וואסער, $1,800. לייכטע טערמינען. 1096 אלפרעד, 5 רומס, סעמי מאדערן $2,300. טעלעפאן 88 487.

אלפרעד עווע, לעבן סאלטער, 6 רום פולי מאדערן הויז אין ערשטן קלאסיקן צושטאנד. פאר בלויז $3,200.
8 רום פולי מאדערן הויז אויף באיד, נאענט צו מיין סט. נייע קעלערייען, גוטער גאראדזש, א באנאקער פאר $4,100.
באראנס עוועניו, 5 רום מאדערנער קאטעדזש אין גוטן צושטאנד, ניט ווייט פון מיין סטריט. צימערן זיינען שיין דעקארירט. און דער פרייז איז בלויז $3,000.
אויב איר ווילט א הויז, זעט
ה. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

אן אויסגעצייכנטע לאכער בארגען, א דזשעראר הייזמאן פיאנא, כמעט ניי, צו פארקויפן פאר האלב אומזיסט. זיך ווענדן אין 358 רעדוואוד עוועניו.

צו פארקויפן א שיינע נייע 6 רום קאטעדזש, ליכטיקע רומס. נאענט צו שטאט, און צו בעק פארקס. פול בייסמענט. לאט 38 ביי 155. פאר $4,500. ווענדן 576 אנדערסאן עוועניו, טעלעפאן 55 693.

ארבעטער פארלאנגט
HELP WANTED

בלויז פאר דער שטאט וואנקאווער
אויב איר קאנט אויסקומען א פאר שטונדען א טאג, און איר זייט א גוטער סיילסמאן, האבן מיר פאר אייך א גוטן אנגאזש. שרייבט צו דאס אידישע ווארט באקס נומער 8347.

פארלאנגט א סיילסמאן וועלכער זאל אויסנוצן אינגאנצן אדער א טייל פון זיין צייט צו פארקויפן א ארטיקל באהייזונג אינטערעסן. די פאזישאן באט אן אויסערגעוויינלאכע געלעגנהייט. זיך ווענדן פאסט אפיס באקס 845, וויניפעג.

געפיקלטע וואטערמעלאן
בלויז 5 פעסלאך פון נ. 1 דייטשע וואטערמעלאן, געפיקלט אויף דעם אלט היימישן שטייגער. אויך 5 פעסלאך נ. 2 וואטערמעלאנס. ביים פונט אדער באר'ל.

בלומען און פלענצן
פון יעדער באשרייבונג, איינשלאסנדיק טאמייטאס, פעפערס, איינגעפלאנצט, סעלערי און א. וו. קלייבט אויס אייער אויסוואל איצט צו האלבע פרייזן.
העכסטער מארק פרייז באצאלט פאר פרוכטן און וועדזשעטייבלס.
מיר זיינען צו אייער באדינונג.
Middlechurch Farmers Market
88½ Derby Street Phone 54 179

פעדערנע און וואלענע קאלדרעס
געמאכט צו ארדער, פארשיידענע סייזעס. איבערגעמאכט צו ארדער. [illegible] אויך וואלענע קאלדרעס.
THE PERFECTION QUILT MFG. CO.
682 Selkirk Ave. Phone 52 546

:: צו פאררענטן ::
FOR RENT

צו פארדינגען א וועראנדע, 1 אדער צווי פלעטס. אין 24 דערבי סטריט. באזונדער אריינגאנג. [illegible] 3,400 [illegible] בינסקי ברידער, 24 דערבי סטריט, טעלעפאן 57 371.

צו פארדינגען א שיינע גרויסע רום מיט א קיך [illegible] ווענדן אין 306 אלפרעד עוועניו.

צו פארדינגען א שיין געפורנישטע רום מיט אלע באקוועמלאכקייטן. טעלעפאן 56 127.

צו פארדינגען צווי פורנישט רומס מיט אלע באקוועמלאכקייטן. טעלעפאנירט 55 786.

צו סובלעטן א גרויסן 3 רום סוויט און באלקאני [illegible] טעלעפאנירט 54 281 אדער 51 511.

צו סובלעטן א דריי רום סוויט. אין סוויט 5 באלקאני אפארטמענטס, [illegible] אויפ'ן ערשטן פלאר.

צו פארדינגען א רום מיט אלע באקוועמלאכקייטן, סינגל פערזאן פארצויגן. טעלעפאן 22 754.

פארלארן און געפונען
[illegible] 57 169

פאר רעדזשיינע, קאלגארי, עדמאנטאן, סאסקאטון און וואנקאווער
מיר ווילן אנגאזשירן א יונגמאן אדער א פרוי צו רעפרעזענטירן אונזער צייטונג [illegible] די אידישע ווארט [illegible] 165 סעלקירק עוועניו.